

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS ZONOOSEISTA (316/2021)

TIIVISTELMÄ

Eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveyssäännöstö") soveltaminen alkoi 21.4.2021, minkä vuoksi kansalliselle eläintautilaille tehtiin kokonaisuudistus. Kokonaisuudistuksen yhteydessä uudistettiin eläintauteja koskevat kansalliset säädökset. Myös kansallinen elintarvikelaki on kokonaisuudistettu ja samalla uudistettiin kansalliset elintarvikehygieniää koskevat asetukset. Kumotut zoonooseja koskevat kansalliset asetukset oli annettu joko eläintautilain (441/2013) tai elintarvikelain (76/2021), tai molempien lakien nojalla. Uusi eläintautilaki (76/2021) ja uusi elintarvikelaki (297/2021) tulivat voimaan 21.4.2021.

Tähän uuteen maa- ja metsätalousministeriön asetukseen zoonooseista on koottu nautojen, sikojen, kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvontaa sekä salmonellan valvontaa elintarvikehuoneistoissa koskevat säännökset. Asetus sisältää myös broilereiden kamylobakteerivalvontaa ja STEC (shigatoksiinia tuottava *Escherichia coli*)-bakteerin seurantaan naudoista koskevat säännökset. Lisäksi asetuksella annetaan Euroopan unionin TSE-tauteja (tarttavat spongiformiset enkefalopatiat) koskevaa lainsäädäntöä täydentäviä kansallisia säännöksiä. Asetuksessa säädetään myös zoonositutkimuksissa käytettävistä tutkimusmenetelmistä sekä tutkimuksia tekevien laboratorioiden velvollisuudesta toimittaa tutkimustietoja, näytteitä ja kantoja Ruokavirastoon. Tietojen toimittamisvelvoite on laajennettu koskemaan myös salmonellan varalta tutkittavia pienten märehäntien ja hevosten ruhojen pintasivelynäytteitä ja kamylobakteerien varalta tutkittavia broilereiden niskanahkanäytteitä.

Asetuksella sallitaan vertailumenetelmää vasten asianmukaisesti validoitujen vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttö salmonella-, kamylobakteeri- ja STEC-tutkimuksissa.

Nautojen ja sikojen salmonellavalvontaa koskevilla muutoksilla on pyritty huomioimaan erilaiset tilanteet eläinten pitopaikoissa aiempaa paremmin, mikä helpottaa eläinten siirtoa tietyissä tapauksissa. Lisäksi toimijan tekemää salmonellanäytteenottoa on yhteen sovitettu viranomaisen tekemän näytteenoton kanssa. Teurastamoissa tehtävää salmonellanäytteenottoa on muutettu riskiperusteisemmäksi. Lisäksi teurastamoissa otettavien imusolmuke- ja ruhojen pintasivelynäytteiden määrää on vähennetty, ja lihasiat ja emakot on yhdistetty yhdeksi näytteenottoryhmäksi ruhojen pintasivelynäytteiden osalta.

Broilereiden umpisuolinäytteistä tehtävään kamylobakteerivalvontaan ei tullut muutoksia. Nautojen STEC-seuranta sen sijaan on uudistettu kokonaan. Asetuksen myötä STEC-seuranta tehdään nautan ruhoista pintasivelynäyttein. Lisäksi Ruokavirasto tekee määrävuosina STEC:n esiintyvyyden seurannan teurasnautojen ulostenäytteistä.

Kansallisiin säännöksiin TSE:n osalta on tullut pieniä muutoksia. Euroopan unionin lainsäädäntö ei mahdollista kansallisten sääntöjen antamista siitä, missä nautaeläinten selkäytimiä voi poistaa. Tämän vuoksi asetuksessa ei ole kumotun lainsäädännön tavoin säännöksiä halkaisuvirheellisten nautaeläinten selkäytimien poistoon leikkaamoissa. Tällaiset poikkeustilanteet tulee ratkaista paikallisesti. Teurastamon ilmoitusvelvollisuus erikseen määriteltä riskiainesta sisältävistä ruhoista ja ruhonosista on laajennettu koskemaan myös nautaeläinten selkäranka. Suomalaisten nautaeläinten selkäranka ei ole voimassa olevan Euroopan unionin lainsäädännön mukaan erikseen määriteltä riskiainesta, eikä ilmoitusvelvollisuus koske sitä edelleenkaan.

TAUSTA JA LAINSÄÄDÄNTÖ

Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/99/EY tiettyjen zoonosien ja niiden aiheuttajien seurannasta, neuvoston päätöksen 90/424/ETY muuttamisesta ja neuvoston direktiivin 92/117/ETY kumoamisesta, jäljempänä *Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/99/EY*, edellytetään jäsenvaltioiden seuraavan tiettyjä zoonooseja ja niiden aiheuttajia. Seuranta on tehtävä kunkin zoonosin tai sen aiheuttajan kannalta sopivimmassa kohdassa elintarvikeketjua. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/99/EY edellytetään muun muassa kampylobakteerien, salmonellan ja verosytotoksigeenisen *E. coli* -bakteerin seuranta.

Salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003, jäljempänä *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 2160/2003*, tavoitteena on, että zoonosien aiheuttajat havaitaan ja niitä valvotaan asianmukaisin ja tehokkain toimenpitein kaikissa oleellisissa elintarvike- ja rehuketjun vaiheissa. Tarkoituksena on vähentää zoonosien aiheuttajien esiintyvyyttä ja pienentää niiden kansanterveydelle aiheuttamaa riskiä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 2160/2003 on yhdenmukaistettu salmonellan valvontaa Euroopan unionissa. Edellä mainitun asetuksen liitteen II B osassa säädetään salmonellanäyteenoton vähimmäisvaatimuksista. Lisäksi mainitun asetuksen nojalla on annettu neljä asetusta, jotka koskevat salmonellan valvontaa siipikarjassa. Asetukset ovat:

- Komission asetusta (EU) N:o 200/2010 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003 *Gallus gallus* -lajin täysikasvuissa siitosparvissa esiintyvien *Salmonellan* serotyyppeiden vähentämistä koskevan unionin tavoitteen osalta, jäljempänä *komission asetusta (EU) N:o 200/2010*;
- Komission asetusta (EU) N:o 517/2011 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003 täytäntöönpanosta lajin *Gallus gallus* munivissa kanoissa esiintyvien tiettyjen salmonellan serotyyppeiden vähentämistä koskevan unionin tavoitteen osalta sekä asetuksen (EY) N:o 2160/2003 ja komission asetuksen (EU) N:o 200/2010 muuttamisesta, jäljempänä *komission asetusta (EU) N:o 517/2011*;
- Komission asetusta (EU) N:o 200/2012 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2160/2003 säädetystä broileriparvissa esiintyvän *Salmonella* Enteritidisin ja *Salmonella* Typhimuriumin vähentämistä koskevasta unionin tavoitteesta, jäljempänä *komission asetusta (EU) N:o 200/2012*; sekä
- Komission asetusta (EU) N:o 1190/2012 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2160/2003 säädetystä kalkkunaparvissa esiintyvien *Salmonella* Enteritidis- ja *Salmonella* Typhimurium -tartuntojen vähentämistä koskevasta unionin tavoitteesta, jäljempänä *komission asetusta (EU) N:o 1190/2012*.

Edellä mainituissa salmonellan valvontaa koskevissa komission asetuksissa säädetään Euroopan unionin tavoite salmonellan esiintyvyydestä kussakin linturyhmässä. Lisäksi asetuksissa säädetään, mitä salmonellan serotyyppejä tavoitteet koskevat ja kuinka salmonellan valvontaa tulee jäsenvaltioissa toteuttaa.

Suomelle myönnettiin salmonellaerityistakuut Suomen liittyessä Euroopan unioniin. Samalla Suomen kansallinen salmonellavalvontaohjelma hyväksyttiin komission päätöksellä 94/968/EY. Siipikarjaa koskevia ohjelman osia uudistettiin vuosina 2006–2009 edellä mainitun zoonooseja koskevan Euroopan unionin lainsäädännön uusien vaatimusten myötä. Suomen salmonellavalvontaohjelman

muutokset hyväksyttiin komission päätöksillä 2006/759/EY, 2007/848/EY, 2007/849/EY, 2008/815/EY ja 2009/771/EY. Vuonna 2020 Suomi esitti komissiolle muutoksia salmonellavalvonta-ohjelmaansa. Ohjelman muutokset hyväksyttiin salmonellan valvontaa tietyissä elävissä eläimissä ja eläinperäisissä tuotteissa koskevien Suomen ja Ruotsin kansallisten ohjelmien muutosten hyväksymisestä annetulla komission täytäntöönpanopäätöksellä (EU) 2021/477.

Komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista, jäljempänä *komission asetus (EY) N:o 2073/2005*, on elintarvikkeiden tutkimusvaatimuksia muun muassa salmonellan, *Listeria monocytogenes* -bakteerin ja STEC-bakteerin varalta. Edellä mainitussa komission asetuksessa edellytetään sairauksia aiheuttavien mikrobien lisäksi tutkimaan myös niin sanottujen indikaattoribakteerien esiintymistä. Tähän käytetään esimerkiksi *E. coli*, aerobisten mikroorganismien pesäkeluku ja enterobakteerit -määrittämiä. Komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005 säädetty vaatimukset ovat joko elintarvikkeiden turvallisuutta koskevia vaatimuksia tai prosessin hygieniata koskevia vaatimuksia. Jos elintarvike ei täytä turvallisuutta koskevaa vaatimusta, elintarvike ei ole sopiva sille aiottuun käyttöön ja se on pidettävä pois markkinoilta tai jos se on jo saatettu markkinoille, sille on tehtävä takaisin veto. Jos elintarvike ei täytä prosessin hygieniata koskevaa vaatimusta, asetuksessa säädetään korjaavista toimita, joihin elintarvikkeen valmistusprosessissa on ryhdyttävä.

Komission asetus (EY) N:o 2073/2005 ei kata kaikkia elintarvikeryhmiä eikä kaikkia taudinaiheuttajia. Jos tiettyä taudinaiheuttajaa löytyy tietyistä elintarvikkeista, eikä tilanteesta ole erikseen säädetty, toimitaan elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002, jäljempänä *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002*, 14 artiklan mukaisesti.

Tiettyjen spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 999/2001, jäljempänä *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001*, säädetään TSE-tautien vastustamisen säännöistä. Edellä mainittu asetus mahdollistaa kansallisten, täydentävien säännösten antamisen tiettyihin toimintoihin.

Eläintaudeista sekä tiettyjen eläinterveyttä koskevien säädösten muuttamisesta ja kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 ("eläinterveyssäännöstö"), jäljempänä *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429*, soveltaminen alkoi pääosin 21.4.2021. Nimetyllä asetuksella yhdenmukaistettiin ja keskitettiin aiempi, pääosin direktiiveihin pohjautunut eläintauteja koskeva Euroopan unionin lainsäädäntö. Komissio on antanut Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/429 täydentäviä delegoituja säädöksiä ja täytäntöönpanosäädöksiä.

Kansallinen lainsäädäntö

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 soveltamisen alkamisen vuoksi pääosin direktiiveihin pohjautunut Euroopan unionin eläintautilainsäädäntö muuttui suoraan jäsenvaltioissa sovellettaviksi asetuksiksi, mikä aiheutti tarpeen kokonaisuudistaa eläintautilaki (441/2013) ja sen nojalla annetut asetukset. Uudessa eläintautilaissa (76/2021), jäljempänä *eläintautilaki*, säädetään seikoista, joista on Euroopan unionin lainsäädännön soveltamiseksi välttämätöntä säätää kansallisilla säännöksillä. Lisäksi eläintautilaissa säädetään kansallisesta eläintautien vastustamisesta, esimerkkinä pakollinen zoonosivalvonta.

Pakollista zoonosivalvontaa vastaa kumotussa lainsäädännössä pakollinen terveystarkkailu. Pakollisesta terveystarkkailusta säädettiin eläintautilain (441/2013) nojalla eläinten terveystarkkailusta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (838/2013), jonka mukaan pakollista terveystarkkailua tehtiin salmonellan valvomiseksi. Kumotussa lainsäädännössä tarkemmat säännökset pakollisen terveystarkkailun eli käytännössä salmonellavalvonnan toteuttamisesta annettiin eläintautilain (441/2013) nojalla nautaeläinten ja sikojen salmonellavalvonnasta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1030/2013) ja kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (1037/2013).

Kumotusta lainsäädännöstä poiketen, nyt kaikki pakollisen zoonosivalvonnan toteuttamista koskevat tarkemmat säännökset voidaan eläintautilain 11 §:n nojalla antaa maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Käytännössä pakollinen zoonosivalvonta on salmonellavalvontaa entiseen tapaan, mutta kaikki sitä koskevat asetustasoiset säännökset annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, mikä tekee sääntelystä aiempaa selkeämpää.

Myös elintarvikelaille tehtiin kokonaisuudistus. Elintarvikelakia (23/2006) oli muutettu lukuisia kertoja, mikä oli tehnyt siitä hajanaisen. Uuden elintarvikelain (297/2021), jäljempänä *elintarvikelaki*, tavoitteena on sujuvoittaa sääntelyä ja valvontaa sekä parantaa lain käytettävyyttä. Elintarvikelain kokonaisuudistuksen yhteydessä uudistettiin myös kansallinen elintarvikehygieniasta ja elintarvikevälikäyttöön zoonooseja koskeva lainsäädäntö, joka koostuu kolmesta maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikehygieniasta (318/2021), jäljempänä *MMM:n elintarvikehygienia-asetus*, koskee toimijoita. Maa- ja metsätalousministeriön asetus elintarvikevalvonnasta (315/2021), jäljempänä *MMM:n elintarvikevalvonta-asetus*, koskee valvojia. Tämä zoonooseja koskeva asetus koskee sekä toimijoita että valvojia.

Asetus on annettu

- eläintautilain (76/2021)
 - 11 §:n 2 momentin;
 - 23 §:n 6 momentin;
 - 32 §:n 4 momentin;
 - 34 §:n 3 ja 4 momentin;
 - 35 §:n 2 momentin;
 - 66 §:n 4 momentin;
 - 69 §:n 5 momentin; ja
 - 73 §:n 4 momentin;
- elintarvikelain (297/2021)
 - 22 §:n 1 ja 2 momentin;
 - 37 §:n 2 momentin; ja
 - 49 §:n 1 momentin;
- rehulain (1263/2020)
 - 38 §:n 2 momentin; ja
 - 41 §:n 5 momentin;

sekä

- eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014)
 - 9 §:n 2 ja 3 momentin nojalla.

TAVOITTEET JA VAIKUTUKSET

Asetuksen tavoitteena on tehdä elintarvikevälikkeisiä zoonooseja koskevaa sääntelyä sujuvammaksi kokoamalla niitä koskevat kansalliset säännökset yhteen säädökseen. Asetuksella myös ajantasaisesti sääntelyä ottamalla huomioon nykyinen toimintaympäristö ja tietämys. Toimijoiden tekemän salmonellanäytteenoton huomioiminen sujuvoittaa toimintaa salmonellatartuntatapauksissa. Vaihtoehtoisten laboratoriotutkimusmenetelmien salliminen nopeuttaa tulosten saamista tietyissä tilanteissa. Teurastamoissa tehtävän salmonellanäytteenoton muuttaminen aiempaa riskiperusteisemmaksi ja otettavien näytteiden määrän vähentäminen pienentävät salmonellavalvonnan kustannuksia siltä osin. Nautojen STEC-seurannan uudistaminen pienentää alkutuotantopaikoille koituvaa taakkaa. Arvioidaan, että uudistettavasta STEC-seurannasta teurastamoille koituvat kustannukset eivät ole aiemman EHEC (enterohemorraaginen *E. coli*) -seurannan kustannuksia suurempia.

VALMISTELU

Asetus on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa. Taustatyönä asetukselle salmonellan valvonnan kehittämistarpeista keskusteltiin syksyllä 2019 maa- ja metsätalousministeriön johtamassa työryhmässä yhdessä elinkeinon ja Ruokaviraston kanssa. STEC-seurannan kehittämisestä järjestettiin keskustelutilaisuus elinkeinon ja Ruokaviraston kanssa elokuussa 2020. Asetusehdotusta esiteltiin maa- ja metsätalousministeriön elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan (ELV) työryhmän alla toimivalle ELV elintarvikehygienian -asiantuntijaryhmälle 6.11.2020. Asetusehdotus oli lausunnoilla 13.11.2020–10.1.2021 yhdessä uudistettavien elintarvikehygienian ja elintarvikevalvontaa koskevien asetusehdotusten kanssa. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: aluehallintovirastot, Elintarviketeollisuusliitto ry, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Eläinten Terveys ETT ry, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osasto, Koiramme-lehti, Kuluttajat Konsumenterna ry, Lihakeskusliitto ry, Luomuliitto ry, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Maa- ja metsätalousministeriön luonnonvaraosasto, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, Paliskuntain yhdistys, Päivittäistavarakauppa ry, Ruokavirasto, Saamelaiskäräjät, Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL, Suomen Elintarviketyöläisten liitto SEL ry, Suomen Eläinlääkäriiliitto ry, Suomen Kalakauppiasliitto, Suomen Kani- ja jyrjäliitto ry, Suomen Kunnan-eläinlääkäriiliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Metsästäjäliitto r. y., Suomen riistakeskus, Suomen Siipikarjaliitto ry, Suomen Sisävesiammattikalastajat ry, Suomen Tarkastuseläinlääkäriyhdistys ry, Suomen Teurastamoyrittäjät ry, Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f., Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Tuotantohyönteiset ry ja Ympäristöterveyden Asiantuntijat ry.

LAUSUNTOPALAUTE

Maa- ja metsätalousministeriön zoonooseja koskevaan asetusehdotukseen saatiin lausunto seuraavilta tahoilta: Atria Suomi Oy, Elintarviketeollisuusliitto ry, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Eläinten terveys ETT ry, Etelä-Suomen aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Paliskuntain yhdistys, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto, Päivittäistavarakauppa ry, Ruokavirasto, Sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen Eläinlääkäriiliitto ry, Suomen Metsästäjäliitto r. y., Suomen Tarkastuseläinlääkäriyhdistys ry ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Luonnonvarakeskus, Päivittäistavarakauppa ry ja Suomen Metsästäjäliitto r. y. lausuivat, ettei niillä ole huomautettavaa asetusehdotukseen.

Asetusehdotusta pidettiin yleisesti hyvänä uudistuksena. Riskiperusteisuuden lisääntymistä salmonellan valvonnassa ja STEC-seurannan uudistamista kannatettiin. Myös vaihtoehtoisten laboratoriotutkimusmenetelmien sallimista pidettiin hyvänä asiana.

Ruokaviraston ohjeistusta toivottiin pitopaikassa todetusta salmonellatartunnasta aiheutuvista toimenpiteistä. Ruokaviraston ohjeistusta toivottiin myös toimista ihmisten EHEC-tartuntojen lähteeksi epäillyissä pitopaikoissa. Viranomaisten toimenpiteistä zoonoositapauksissa säädetään jatkossa sekä eläintauti- että elintarvikelaissa, mistä johtuen joissakin lausunnoissa tuotiin esiin asiaan liittyvät toimivaltakysymykset. Aiemmin näitä tehtäviä on tehty eläintautilain nojalla ja niitä ovat usein hoitaneet praktisoivat kunnaneläinlääkärit. Heille ei aina ole delegoitu elintarvikelain mukaista toimivaltaa. Uusi lainsäädäntö tulisi huomioida kunnissa, ja elintarvikelain mukainen toimivalta tarkastusten ja toimenpiteiden tekemiseen tulisi delegoida riittävän laajasti.

Joistakin lausunnoista välittyi epätietoisuutta eläintautilain mukaisista viranomaisista. Epätietoisuutta oli myös vaiheesta, jossa poikkeuslupa eläinten pitopaikkaan salmonellatartunnan vuoksi asetetuista rajoituksista voidaan myöntää. Näitä seikkoja on pyritty selventämään lisää yksityiskohteisissa perusteluissa.

Salmonellanäytteenottoon ja näytteiden määrään esitettiin joitakin muutoksia. Yksilökohtaisesti otettujen ulostenäytteiden sallimista ehdotettiin myös karsinoissa tai muissa ryhmätiloissa pidettävistä eläimistä vaihtoehtona lattialta kerättävien yhteisulostenäytteiden rinnalle. Lausunto huomioitiin ja liitteen 2 1 kohtaan tehtiin tätä koskeva muutos. Yhdessä lausunnossa esitettiin, että kuvaus liha-alan hyväksytystä elintarvikehuoneistosta otettujen salmonellanäytteiden toimittamisesta laboratorioon tulisi lisätä asetukseen. Ehdotus huomioitiin ja liitteeseen 4 lisättiin uusi 1 kohta, jossa on säännökset näytteiden säilyttämisestä ja lähettämisestä.

Teurastamoissa otettavien imusolmukenäytteiden määrän lisäämistä ehdotettiin yhdessä lausunnossa. Ehdotusta ei katsottu voitavan huomioida, sillä asetusehdotuksen mukaiseen näytemäärään on päädytty maa- ja metsätalousministeriön vetämässä työryhmässä käydyissä keskusteluissa ja asetusehdotuksen mukainen näytemäärä on myös Euroopan komissiolle toimitetussa Suomen salmonellavalvontaohjelmassa. Näytemäärän lisäämistä tulee pohtia uudestaan silloin, jos maan salmonellatilanne heikentyy.

Yhdessä lausunnossa esitettiin, että asetuksessa määriteltäisiin, mitä toistuvasti todettu kampylobakteeri tietyn pitopaikan teurastuserissä tarkoittaa. Lisäksi ehdotettiin, että kampylobakterioosia vastaan tulisi saada käyttöön nykyistä tiukemmat riskinhallintatoimenpiteet. Ehdotuksia ei voitu huomioida. Huomioiminen olisi vaatinut yhteistä pohdintaa ja keskustelua viranomaisten ja toimijoiden kesken.

Joissakin lausunnoissa tuotiin esiin huoli asetusehdotuksen mukaisen, ruhoista otettavista pintasivelynäytteistä tehtävän STEC-seurannan aiheuttamista kustannuksista. Epätietoisuutta oli myös STEC:n laboratoriotutkimuksista ja mahdollisten STEC-löydösten aiheuttamista jatkotoimenpiteistä. Näitä seikkoja on pyritty selventämään muistiossa. Arvion mukaan ruhoista tehtävän STEC-seurannan kustannukset eivät ole aiemman lainsäädännön mukaisen ulosteista tehtävän EHEC-seurannan kustannuksia suurempia. Lisäksi toivottiin STEC-seurannan aloituksen lykkäämistä vuoden 2022 alkuun. Asetukseen ei tehty muutoksia STEC-seurannan aloitusajan suhteen. Aiemman lainsäädännön mukainen EHEC-seuranta päättyi huhtikuussa 2021. Uuden STEC-seurannan aloituksen lykkääminen olisi tarkoittanut, ettei koko loppuvuotena 2021 Suomessa olisi tehty seurantaa mainitun bakteerin suhteen.

Yhdessä lausunnossa esitettiin alustavasti positiivisen STEC-näytteen määritelmän lisäämistä asetukseen. Lisäksi ehdotettiin, että asetuksessa säädettäisiin ajasta, jonka kuluessa teurastamoissa otettujen STEC-näytteiden tutkimus tulisi aloittaa. Ilman erillistä säännöstä asiassa tulisi noudattaa

menetelmän vaatimusta (24 tuntia), joka voisi joissakin tilanteissa olla liian tiukka aikaraja. Ehdotukset huomioitiin. Määritelmää koskeva lisäys tehtiin 2 §:ään ja liitteeseen 6 lisättiin STEC-näytteiden tutkimisen aloittamista koskeva säännös (48 tuntia).

Asetusehdotukseen tehtiin lisäksi lausunnoissa ehdotettuja teknisluonteisia, säännöksiä selventäviä muutoksia ja muita vähäisiä muutoksia.

VOIMAANTULO

Asetus tuli voimaan 21.4.2021.

YKSITYISKOHTAINEN SISÄLTÖ

1 luku Yleiset säännökset

1 § Soveltamisala

Asetuksessa säädetään salmonellan valvonnasta ja sen sisällöstä, toimenpiteistä epäiltäessä tai todettaessa salmonellatartuntaa nautojen, sikojen, kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa, tai elintarvikehuoneistossa otetusta näytteestä, salmonellan varalta otettujen näytteiden tutkimisesta, tutkimusmenetelmästä, salmonellatutkimuksia tekevän laboratorion velvollisuudesta toimittaa tietoja ja salmonellakantoja sekä mikrobilääkkeiden ja rokotteiden käyttökiellosta salmonellatartunnan vastustamiseen naudoilla, sioilla, kanoilla ja kalkkunoilla.

Asetuksessa säädetään myös broilereiden kampylobakteerivalvonnasta, toimenpiteistä todettaessa broilereissa kampylobakteeri, kampylobakteerin varalta otettujen näytteiden tutkimisesta, tutkimusmenetelmästä ja laboratorion velvollisuudesta toimittaa tietoja ja kampylobakteerikantoja.

Lisäksi säädetään STEC-seurannasta, joka muodostuu STEC-omavalvonnasta nautoja teurastavassa teurastamossa ja Ruokaviraston määrävuosin toteuttamasta STEC-seurantatutkimuksesta. Asetuksessa säädetään myös STEC:n varalta otettujen näytteiden tutkimisesta, tutkimusmenetelmästä ja laboratorion velvollisuudesta toimittaa tietoja ja näytteitä.

Asetuksella säädetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen III A luvun I kohdan 6.2 ja 6.5 alakohdassa sekä liitteen V 4.3 kohdassa tarkoitetuista kansallisista säännöistä ja näihin liittyvistä toimenpiteistä.

Asetus koskee seuraavien EU-asetusten täytäntöönpanoa ja täydentämistä:

- 1) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001;
- 2) Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;
- 3) komission asetus (EY) N:o 2073/2005;
- 4) komission asetus (EU) N:o 200/2010;
- 5) komission asetus (EU) N:o 517/2011;
- 6) komission asetus (EU) N:o 200/2012;
- 7) komission asetus (EU) N:o 1190/2012;
- 8) ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan suorittamista koskevista yhdenmukaisista käytännön järjestelyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 mukaisesti ja komission asetuksen (EY) N:o 2074/2005 muuttamisesta virallisen valvonnan osalta annettu komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/627, *jäljempänä komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2019/627*;
- 9) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/99/EY.

2 § Määritelmät

Pykälän 1 momentissa määritellään asetuksessa käytetyt termit. Asetuksessa sovelletaan lisäksi eläintautilain ja elintarvikelain määritelmiä.

Naudoilla tarkoitetaan *Bos taurus* -lajiin kuuluvia nautaeläimiä. Määritelmä on uusi ja se otetaan käyttöön helpottamaan asetuksen luettavuutta. Salmonellavalvonta ja STEC-seuranta koskevat ai-noastaan *Bos taurus* -lajia vastaavasti kuin kumottavassa lainsäädännössä. Euroopan unionin lain-säädännön TSE-säännökset, joita tällä asetuksella täydennetään, sen sijaan koskevat nautaeläimiä. Nautaeläimiin kuuluvat nautojen (*Bos taurus*) lisäksi mm. biisonit (*Bison bison*) ja vesipuhvelit (*Bu-balus bubalis*).

Kanoilla tarkoitetaan *Gallus gallus* -lajiin kuuluvia lintuja, *broilereilla* tarkoitetaan lihantuotantoa var-ten kasvatettavia kanoja. *Munintakanoilla* tarkoitetaan kulutukseen tarkoitettujen munien tuotantoa varten kasvatettavia tai pidettäviä kanoja, *emoilla* tarkoitetaan siitosmunien tuotantoa varten kasva-tettavia tai pidettäviä lintuja. *Kalkkunoilla* tarkoitetaan *Meleagris gallopavo* -lajiin kuuluvia lintuja. Mainitut määritelmät vastaavat kumotun eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustami-sesta eläinten keinollisessa lisäämisessä annetun valtioneuvoston asetuksen (838/2013) kyseisiä määritelmiä.

Asetuksen määritelmiin on sisällytetty myös *hautomon*, *emokasvattamon*, *emokanalan*, *broilerikas-vattamon*, *kalkkunakasvattamon*, *kasvatuskanalan* ja *kanalan* määritelmät. Kumotussa lainsäädän-nössä nämä määriteltiin valtioneuvoston asetuksen 838/2013 3 §:ssä. Tässä asetuksessa hautomo määritellään viittaamalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 4 artiklan 47 kohdan määritelmään.

Sioilla tarkoitetaan kaikkia *Sus scrofa* -lajiin kuuluvia kesysikarotuja sekä tarhattuja villisikarotuja. Määritelmä vastaa kumotun valtioneuvoston asetuksen 838/2013 kyseistä määritelmää.

Salmonellalla tarkoitetaan kaikkia *Salmonella*-sukuun kuuluvia bakteereita. Vastaava määritelmä oli kumotuissa nautaeläinten ja sikojen salmonellavalvonnasta annetussa maa- ja metsätalousministe-riön asetuksessa (1030/2013), kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1037/2013) ja salmonellavalvonnasta liha-alan laitoksissa an-netussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (134/2012).

Uudistuseläimellä tarkoitetaan lisääntymistarkoituksessa pidettävää eläintä vastaavasti kuin kumo-tussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1030/2013.

Epidemiologisella yksiköllä tarkoitetaan eläimiä, joiden välillä salmonellatartunnan leviäminen on to-dennäköistä eläinten välisen suoran kosketuksen, henkilöstön, rehunjakelun, laitteiden tai välinei-den välityksellä taikka muiden pitopaikassa noudatettavien menettelytapojen vuoksi. Määritelmä vastaa osittain kumottujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten 1030/2013 ja 1037/2013 kysei-siä määritelmiä, mutta on käytännönläheisempi. Todennäköisellä tarkoitetaan sitä, että tartunnan leviämismahdollisuus kyseessä olevien eläinten välillä on vähäistä merkittävämpää. Arvioitaessa sitä, kuuluvatko tietyt eläimet samaan vai erillisiin epidemiologisiin yksiköihin, voidaan käyttää apuna muun muassa eläimistä ja ympäristöstä otettujen näytteiden tutkimustuloksia.

Teurastamolla tarkoitetaan elintarvikelain mukaista teurastamoja ja poroteurastamoja.

Teurastuserällä tarkoitetaan samasta parvesta peräisin olevia samana päivänä teurastettuja lintuja ja *teurastuskerralla* tarkoitetaan teurastusjaksoa, jonka aikana teurastetaan samassa pitopaikassa

kasvatetut samanikäiset linnut. Määritelmät vastaavat suurelta osin kumotun broilereiden kampylobakteerivalvonnasta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 kyseisiä määritelmiä.

Pitopaikalla tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 4 artiklan 27 kohdassa määriteltyä pitopaikkaa eli paikkaa, jossa eläimiä, alkioita tai sukusoluja pidetään tilapäisesti tai vakituisesti, lukuun ottamatta eläinlääkäriklinikoita tai lemmikkieläimiä pitäviä kotitalouksia. Tässä asetuksessa määritelmän ulkopuolelle rajataan lisäksi teurastamot. Määritelmä on uusi.

Kampylobakteerilla tarkoitetaan *Campylobacter jejuni*- ja *Campylobacter coli*-bakteereja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 kyseistä määritelmää vastaavasti.

STEC:n määritelmä on uusi. STEC:llä tarkoitetaan sellaista *E. coli*-bakteeria, jolla on yksi tai useampi shigatoksiinin tuottamiseen tarvittava geeni.

Alustavasti positiivisella STEC-näytteellä tarkoitetaan näytteen rikastuslientä, jossa on todettu yhden tai useamman shigatoksiinin tuottamiseen tarvittava geeni menetelmän ISO/TS 13136 tai sille vaihtoehdoisen, komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 5 artiklan ehdot täyttävän menetelmän mukaisesti (vaihtoehtoinen menetelmä). Määritelmä on uusi.

Parvella tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2160/2003 2 artiklan 3 kohdan b alakohdassa määriteltyä parvea.

Sperman keräysasemalla tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/429 täydentämisestä sukusolujen ja alkioiden pitopaikkojen hyväksymisen sekä tiettyjen pidettävien maaeläinten sukusolujen ja alkioiden unionin sisäisiin siirtoihin sovellettavien jäljitettävyyttä ja eläinterveyttä koskevien vaatimusten osalta annetussa komission delegoidussa asetuksessa (EU) 2020/686 tarkoitettua siemennesteen keräysasemaa ja eläintautilain 40 §:ssä tarkoitettua sperman keräysasemaa.

Pykälän 2 momentissa luetellaan asetuksessa käytettävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 999/2001 olevat *TSE:n*, *erikseen määritellyn riskiaineksen* ja *pikatestin* määritelmät.

2 luku Salmonellavalvonta pitopaikoissa

Asetuksen 2 luvussa säädetään salmonellavalvonnasta eläinten pitopaikoissa. Kumotussa lainsäädännössä eläinten pitopaikkojen salmonellavalvonnasta säädettiin asetustasolla eläinten terveysvalvonnasta sekä eläintautien vastustamisesta eläinten keinollisessa lisäämisessä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (838/2013), nautaeläinten ja sikojen salmonellavalvonnasta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1030/2013) sekä kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1037/2013).

Mainituissa maa- ja metsätalousministeriön asetuksissa säädettiin Ruokaviraston velvollisuudesta toimittaa vuosittain tiedot salmonellatutkimuksista ja niiden tuloksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY 9 artiklassa edellytetyyn raporttiin (niin kutsuttu zoonosiraportti). Asiasta ei ole enää tarpeen säätää asetustasolla, sillä elintarvikelain 24 §:n 2 momentin mukaan Suomen zoonosiraportin kokoaminen on Ruokaviraston tehtävä.

3 § Salmonellavalvonnan toteuttaminen

Pykälässä säädetään kumottua valtioneuvoston asetusta 838/2013 vastaavasti tiettyjen pitopaikkojen velvollisuudesta toteuttaa salmonellavalvontaa. Pakollisesta zoonoosivalvonnasta säädetään eläintautilain 11 §:ssä. Eläintautilain 11 §:n 2 momentissa on maa- ja metsätalousministeriölle asetuksenantovaltuus siitä, mitä pitopaikkoja ja mitä eläintauteja pakollinen zoonoosivalvontaa koskee. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan myös antaa tarkempia säännöksiä valvontaan sisältyvistä velvoitteista.

Pykälän 1 momentin mukaan salmonellavalvontaa toteutetaan valvottaviksi eläintaudeiksi nimettyjen salmonellatartuntojen valvomiseksi. Eläintautilain 4 §:n 5 momentin nojalla on annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus muista torjuttavista, valvottavista ja muista ilmoitettavista eläintaudeista, eläintautien ilmoittamisesta sekä mikrobikantojen toimittamisesta (325/2021), jossa nimitään valvottavat salmonellatartunnat. Näitä ovat salmonellatartunnat *Bos taurus* -lajin nautaeläimissä, sioissa, *Gallus gallus* -lajin linnuissa ja kalkkunoissa sekä *Salmonella Pullorum* ja *Salmonella Gallinarum* -tartunnat siipikarjassa.

Pykälän 2–5 momentissa säädetään pitopaikoista, joissa on toteutettava salmonellavalvontaa eli eläintautilain 11 §:ssä tarkoitettua pakollista zoonoosivalvontaa. Salmonellatartunnat ovat valvottavia eläintauteja kaikilla naudoilla, sioilla, kanoilla ja kalkkunoilla, mutta eläintautilain 11 §:n nojalla tehtävää salmonellavalvontaa ja siihen liittyvää säännöllistä salmonellanäytteenottoa tehdään pykälän 2–5 momentin säännösten mukaisissa pitopaikoissa. Momenttien sisältö vastaa suurelta osin kumotun valtioneuvoston asetuksen 838/2013 3 §:n sisältöä.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään kanojen tai kalkkunoiden pitopaikoista, jotka ovat salmonellavalvonnan piirissä. Salmonellavalvontaa on lähtökohtaisesti toteutettava sellaisessa hautomossa, emokasvattamossa, emokanalassa, broileri- tai kalkkunakasvattamossa, kasvatuskanalassa ja kanalassa, josta toimitetaan lintuja, kananmunia tai lihaa pitopaikan ulkopuolelle.

Pykälän 4 momentin mukaan salmonellavalvontaa tulee toteuttaa sikojen pitopaikassa, jossa tuotetaan uudistuseläimiä myytäväksi tai luovutettaviksi toisiin pitopaikkoihin. Salmonellavalvontaa tulee myös toteuttaa karanteenitiloissa, joissa eläimiä pidetään ennen niiden siirtoa sperman keräysasemalle. Salmonellavalvontaa ei kuitenkaan tarvitse toteuttaa mini-, mikro- tai villisikojen pitopaikoissa.

Pykälän 5 momentissa säädetään salmonellavalvonnan toteuttamisesta nautojen pitopaikoissa. Salmonellavalvontaa on toteutettava pitopaikassa, jossa tuotettua muuta raakamaitoa kuin ternimaitoa luovutetaan kuluttajille maitona tai kermana ilman kuumennusta vähintään 72 °C:seen 15 sekunnin ajaksi tai muuta, vaikutukseltaan vastaavaa käsittelyä pitopaikan yhteydessä toimivasta elintarvikehuoneistosta. Salmonellavalvontaa on myös toteutettava pitopaikassa, josta toimitetaan muuta raakamaitoa kuin ternimaitoa hyväksytyyn elintarvikehuoneistoon, josta maito saatetaan markkinoille ilman pastörointia tai muuta, vaikutukseltaan vastaavaa käsittelyä, sekä pitopaikassa, josta toimitetaan nautoja sperman keräysasemalle. Salmonellavalvontaa on myös toteutettava karanteenitiloissa, joissa eläimiä pidetään ennen niiden siirtoa sperman keräysasemalle.

MMM:n elintarvikehygieniasetuksen 29 §:n 2 momentissa säädetään maitoa tuottavan alkutuotantopaikan yhteydessä sijaitsevista rekisteröidyistä elintarvikehuoneistoista, joista voidaan luovuttaa kyseisellä alkutuotantopaikalla tuotettua raakamaitoa suoraan kuluttajalle. Mainitun asetuksen mukaan tällaisessa rekisteröidyssä elintarvikehuoneistossa voidaan myös valmistaa raakamaidosta lämpökäsittelemätöntä maitoa tai kermaa. Aikaisemmin tämä ei ole ollut mahdollista, vaan raakamaito on tullut luovuttaa sellaisenaan kuluttajalle. MMM:n elintarvikehygieniasetuksen 11 §:ssä säädetään kansallisista säännöistä maidon alkutuotannossa. Nautojen pitopaikat, jotka luovuttavat

tuottamaansa raakamaitoa alkutuotantona pitopaikasta suoraan kuluttajille, eivät ole salmonellavalvonnan piirissä. Tarkemmat säännökset siitä, mitä raakamaidon luovuttaminen alkutuotantona käsittää, on annettu MMM:n elintarvikehygienia-asetuksen 11 §:ssä.

Kumotussa lainsäädännössä säädettiin salmonellanäytteenotosta sperman keräysasemilla karjun spermalle eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1029/2013) ja sonnin spermalle eläintautien vastustamiseksi asetettavista vaatimuksista annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (1026/2013). Eläinterveys-säännöstössä asetettuja vaatimuksia sperman keräysasemille sovelletaan nyt sellaisinaan, eikä eläintautien vastustamista karju- ja sonniasemilla enää säännellä kansallisesti erillisillä asetuksilla. Kansallisen salmonellavalvontaohjelman johdosta salmonellatutkimusvaatimukset asemien karanteenitiloissa oli kuitenkin tarpeen säilyttää, minkä vuoksi säännökset asemien karanteenitiloissa tehtävälle salmonellanäytteenotolle annetaan tällä asetuksella. Käytännössä salmonellatutkimusvaatimukset eivät muuttuneet.

4 § Ilmoitus uusien lintujen vastaanottamisesta pitopaikkaan

Pykälän sisältö vastaa suurelta osin kumotun valtioneuvoston asetuksen 838/2013 8 §:n sisältöä. Eläintautilain 11 §:n mukaan toimijan tulee tarvittaessa ilmoittaa pitopaikan eläinmäärästä sekä uusien eläinten ottamisesta pitopaikkaan. Pykälässä säädetään eläintautilain 11 §:n 2 momentin nojalla toimijan ilmoitusvelvollisuudesta pitopaikkaan otetuista ja siellä pidetyistä linnuista. Pykälän 1 momentissa säädetään, että salmonellavalvonnan piiriin kuuluvasta kanojen tai kalkkunoiden pitopaikasta vastuussa olevan toimijan tulee ilmoittaa kunnaneläinlääkärille uusien lintujen ottamisesta pitopaikkaan. Ilmoitus tulee tehdä joko kahden viikon kuluessa lintuparven saapumisesta tai vaihtoehtoisesti etukäteen, jolloin ilmoitetaan kaikki kuluvana tai seuraavana kalenterivuonna saapuvien parvien suunnitellut saapumisajankohdat. Pykälän 2 momentin mukaan toimijan on lisäksi pyydytässä toimitettava Ruokavirastolle yhteenveto pitopaikassa edellisenä vuonna pidettyjen lintuparvi määrästä.

5 § Ilmoitus salmonellatartunnasta

Pykälän sisältö vastaa kumotun valtioneuvoston asetuksen 838/2013 9 §:n sisältöä. Eläintautilain 11 §:n 1 momentin mukaan toimijan tulee tarvittaessa tehdä ilmoitus eläintaudin esiintymisestä pitopaikassa. Pykälässä säädetään eläintautilain 11 §:n 2 momentin nojalla, että todettaessa nautojen, sikojen, kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa salmonellatartunta pitopaikan muussa eläimessä kuin naudassa, siassa, kanassa tai kalkkunassa, toimijan on ilmoitettava asiasta kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle. Samoin jos salmonellatartunta todetaan ihmisessä, joka asuu tilalla vakituisesti tai osallistuu pitopaikan eläinten hoitoon, asiasta on ilmoitettava kunnaneläinlääkärille tai aluehallintovirastolle.

Säännös täydentää eläintautilain 19 §:ssä säädettyä eläintauteja koskevaa ilmoitusvelvollisuutta. Sen mukaan ilmoitus tulee tehdä valvottaviksi eläintaudeiksi nimetyistä taudeista, jollaisia ovat salmonellatartunnat *Bos taurus* -lajin nautaeläimissä, sioissa, *Gallus gallus* -lajin linnuissa ja kalkkunoissa sekä *S. Pullorum* ja *S. Gallinarum* -tartunnat siipikarjassa. Ilmoitus tulee eläintautilain 19 §:n mukaan lisäksi tehdä eläimen lähiympäristöstä otetusta näytteestä todetusta taudinaiheuttajasta.

6 § Rokotteiden ja mikrobilääkkeiden käyttökielto

Pykälän sisältö vastaa kumottujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten 1030/2013 ja 1037/2013 4 §:ien sisältöä. Eläinten lääkitsemisestä annetun lain (387/2014) 9 §:n 2 ja 3 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan kieltää lääkkeen tai immunologisen eläinlääkevalmisteen käyttö, jos sen antaminen eläimelle häiritsee tautien toteamista, valvontaa tai hävittämistä.

Pykälässä säädetään, ettei rokotteita saa käyttää nautojen, sikojen, kanojen tai kalkkunoiden salmonellatartuntojen ennaltaehkäisyyn eikä mikrobilääkkeitä saa käyttää näiden eläinten salmonellatartuntojen ennaltaehkäisyyn, hävittämiseen tai hoitamiseen. Jos eläimiä on jouduttu muista syistä lääkitsemään mikrobilääkkeellä, salmonellanäytteenotto voidaan kliinisiä epäilyjä lukuun ottamatta tehdä vasta lääkkeen varoajan tai tutkimustulokseen vaikuttavan ajan päätyttyä.

7 § Salmonellanäytteenotto ja näytteenotto ja näytteiden lähettäminen tutkittaviksi

Pykälän sisältö vastaa kumottujen valtioneuvoston asetuksen 838/2013 6 §:n, maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 5 §:n ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 5 §:n sisältöä. Eläintautilain 11 §:n mukaan pakollisessa zoonosivalvonnassa tulee seurata eläinten terveydentilaa, ottaa tai otattaa tarvittavat näytteet ja lähettää näytteet tutkittaviksi. Pykälässä säädetään eläintautilain 11 §:n 2 momentin nojalla näistä velvoitteista.

Pykälän 1 momentin mukaan salmonellavalvonnan piirissä olevasta pitopaikasta vastaavan toimijan tulee seurata eläinten terveydentilaa ja ottaa tai otattaa eläimistä näytteitä. Näytteet otetaan nautojen tai sikojen pitopaikassa liitteen 2 mukaisesti ja kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa liitteen 3 mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaan näytteiden säilyttämisessä ja toimittamisessa laboratorioon on noudatettava liitteen 1 vaatimuksia. Näytteet on lähetettävä tutkittaviksi eläintautilain nojalla nimettyyn laboratorioon ja näytteiden mukana tulee olla asetuksen liitteen 1 2 tai 3 kohdan mukaiset tiedot.

8 § Salmonellanäytteenoton tulosten toimittaminen viranomaiselle

Pykälän sisältö vastaa kumotun valtioneuvoston asetuksen 838/2013 7 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään eläintautilain 11 §:n 2 momentin nojalla, että toimijan, joka on vastuussa sellaisesta sikojen pitopaikasta, jossa tuotetaan uudistuseläimiä luovutettaviksi toisiin pitopaikkoihin, tulee toimittaa kunnaneläinlääkärille tiedot 7 §:ssä tarkoitetusta näytteenotosta ja näytteiden tutkimustuloksista.

9 § Salmonellanäytteiden tutkiminen ja tutkimustuloksen varmistaminen

Pykälän 1 momentissa säädetään eläintautilain 11 §:n 2 momentin ja rehulain 41 §:n 5 momentin nojalla salmonellan varalta otettujen näytteiden tutkimusmenetelmistä. Salmonellan osoittamisen vertailumenetelmä on EN ISO 6579-1 -menetelmän viimeisin versio. Näytteet tulee tutkia joko vertailumenetelmällä tai vaihtoehtoisella menetelmällä, joka on validoitu EN ISO 16140-2 -standardin viimeisimmän version mukaisesti vertailumenetelmää vasten ja johon sisältyy salmonellakannan eristäminen positiiviseksi todetusta näytteestä. Pykälän 1 momentin sisältö vastaa vertailumenetelmän osalta kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 6 §:n 1 momenttia. Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 6 §:ssä oli yhä nimettynä vertailumenetelmästä käytetty versio, sillä aikaisemmin MSRVR-rikastus (Modified Semisolid Rappaport Vassiliadis) ei sisällynyt kaikkiin menetelmäversioihin. Uudistettu EN ISO 6579-1 -standardi sisältää MSRVR-rikastuksen, minkä vuoksi viittaus standardin viimeisimpään versioon riittää nyt kaikkien näytteiden osalta.

Pykälän 1 momentissa säädetään myös vaihtoehtoisten menetelmien käytöstä. Kumottujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten 1030/2013 ja 1037/2013 mukaan ainoastaan rehunäytteet, siipikarjan pitopaikasta otetut rehu ympäristönäytteet sekä nautojen tai sikojen pitopaikasta toimijan ottamat näytteet taudin hävittämistoimenpiteiden seuraamiseksi voitiin tutkia vaihtoehtoisella tutkimusmenetelmällä. Taudin hävittämistoimenpiteiden aikana toimijan ottamien näytteiden tutkimiseen käytettävän vaihtoehtoisen tutkimusmenetelmän tuli olla validoitu standardin EN ISO 16140 mukaisesti. Tällä asetuksella mahdollistetaan vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttö kaikille näytteille, jos vaihtoehtoinen menetelmä on validoitu vertailumenetelmää vasten standardin EN ISO

16140-2 viimeisimmän version mukaisesti ja vaihtoehtoiseen menetelmään sisältyy salmonellakan-
nan eristäminen positiiviseksi todetusta näytteestä. Vaihtoehtoisten menetelmien validointia vertailu-
menetelmää vasten koskeva standardi EN ISO 16140-2 on uudistettu joitakin vuosia sitten.

Suomen kansallinen salmonellavalvontaohjelma koskee kaikkia salmonellan serotyyppejä. Kauppal-
listen menetelmien kyky havaita kaikki salmonellan serotyypit on aikaisemmin arveluttanut, minkä
vuoksi niiden käyttöä rajoitettiin kumotuissa asetuksissa. Menetelmäkehitystä tehdään kuitenkin jat-
kuvasti. Vertailumenetelmää vasten asianmukaisesti kullekin näytematriisille validoitujen vaihtoeh-
toisten menetelmien käytön salliminen nopeuttaa tulosten saamista joissakin tilanteissa.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläintautilain 66 §:n 4 momentin nojalla, että eläintautilain nojalla
nimetyn salmonellatutkimuksen tehneen laboratorion on toimitettava kaikki eristämänsä salmonella-
kannat ja niihin liittyvät näyteenottotiedot Ruokavirastoon tuloksen varmistamista ja tyytystä var-
ten. Momentin sisältö vastaa suurelta osin kumottujen maa- ja metsätalousministeriön asetusten
1030/2013 ja 1037/2013 6 §:ien 2 momenttien sisältöä. Eläintautilain 66 §:n 4 momentin mukaan
Ruokavirasto voi antaa määräyksiä mikrobikantojen toimittamisen aikataulusta.

Pykälän 3 momentissa säädetään, että nautojen tai sikojen pitopaikasta taudin hävittämistoimenpi-
teiden eli salmonellasaneerauksen yhteydessä eristetyt salmonellakannat toimitetaan tarvittaessa
Ruokavirastoon. Salmonellasaneerausten yhteydessä toimijat ottavat pitopaikoissa kattavasti näyt-
teitä saneerauksen tehon seuraamiseksi. On kuitenkin harvinaista, että pitopaikasta löytyisi sanee-
rauksen aikana eri salmonellatyyppisiä kuin niitä, joita on löytynyt aikaisemmin saneerauksen suun-
nittelua varten tehdyssä näyteenotossa. Tämän vuoksi kaikkien kantojen toimittaminen automaatti-
sesti Ruokavirastoon ei ole tarpeen, vaan Ruokavirasto ohjeistaa kantojen toimittamisesta. Tämä
helpottaa sekä salmonellatutkimuksia tekeviä laboratorioita että Ruokavirastoa. Saneerauksen ai-
kana eristettyjä kantoja voi kuitenkin joskus olla tarve varmistaa ja tyytittää Ruokavirastossa esi-
merkiksi salmonellavakuutuksiin liittyvistä syistä ja tällöin Ruokaviraston on tehtävä tarvittavat tutki-
mukset.

10 § Toimijan salmonellanäyteenotto nautojen tai sikojen pitopaikassa

Nautojen tai sikojen pitopaikasta vastuussa olevan toimijan on otettava salmonellanäytteitä vähin-
tään pykälässä säädetyin vaatimuksin. Pykälän sisältö vastaa kumottujen maa- ja metsätalousmi-
nisteriön asetuksen 1030/2013 7–10 §:n sisältöä, sekä maa- ja metsätalousministeriön asetuksen
1029/2013 9 §:n 3 momentin ja liitteen II 6 kohdan 6.3 alakohdan sisältöä salmonellatutkimusten
osalta ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1026/2013 9 §:n 2 momentin ja liitteen II 5 koh-
dan 5.8 alakohdan sisältöä salmonellatutkimusten osalta.

Pykälän 2 momentissa säädetään näyteenotosta sikojen pitopaikoissa. Pykälän 3 ja 4 momentissa
säädetään näyteenotosta nautojen pitopaikoissa.

11 § Toimijan salmonellanäyteenotto kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 7 §:n sisäl-
töä. Kanojen tai kalkkunoiden pitopaikasta vastuussa olevan toimijan on toteutettava pitopaikassa
näyteenotto, joka täyttää vähintään tämän asetuksen 12–19 §:ien ja liitteen 3 1–7 kohtien vaati-
mukset.

12 § Näyteenotto emokasvattamossa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 8 §:n sisäl-
töä. Salmonellanäyteenoton ajankohdat perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen
(EY) N:o 2160/2003 vaatimukseen. Näyteenottotavat ja näytemäärät on päätetty kansallisesti.

13 § Näytteenotto munintakanojen emokanalassa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 9 §:n sisältöä. Näytteenottovaatimukset perustuvat komission asetuksen (EY) N:o 200/2010 säännöksiin.

14 § Näytteenotto broilereiden tai kalkkunoiden emokanalassa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 10 §:n sisältöä. Näytteenottovaatimukset perustuvat komission asetusten (EY) N:o 200/2010 ja (EY) N:o 1190/2012 säännöksiin.

15 § Näytteenotto hautomossa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 11 §:n sisältöä. Hautomon tuotantoympäristöstä tehtävä näytteenotto on kansallinen vaatimus.

16 § Näytteenotto kasvatuskanalassa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 12 §:n sisältöä. Näytteenottoajankohdat perustuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003 vaatimuksiin. Näytteenottotavat ja näytemäärät on päätetty kansallisesti.

17 § Näytteenotto kanalassa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 13 §:n sisältöä. Näytteenottovaatimukset perustuvat komission asetuksen (EY) N:o 517/2011 säännöksiin.

18 § Näytteenotto broileri- tai kalkkunakasvattamossa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (1037/2013) 14 §:n sisältöä. Näytteenottovaatimukset perustuvat pääosin komission asetusten (EY) N:o 200/2012 ja (EY) N:o 1190/2012 vaatimuksiin. Kansallisesti on kuitenkin päätetty siitä, että liitteessä edellytetään tosunäytteiden tutkimista erikseen. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädetty poikkeusmahdollisuus näytteenotosta aina kolmen viikon sisällä ennen teurastusta yli 81 vuorokautta kasvatettaville broilereille ja yli 100 vuorokautta kasvatettaville kalkkunoille on kansallisesti rajattu koskemaan vain parvia, joista toimitetaan lintuja useammassa erässä teurastettaviksi enintään 150 000 lintua vuodessa teurastavaan teurastamoon. Kansallista sääntelyä on lisäksi se, että näytteet on otettava myös näistä parvista kolmen viikon sisällä ennen ensimmäistä teurastuskertaa kuuden viikon sijaan.

19 § Pienimuotoista toimintaa koskevat helpotukset

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 15 §:n sisältöä. Elintarvikelain nojalla annetussa MMM:n elintarvikehygieniasetuksessa mahdollistetaan kananmunien luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle sekä alkutuotantopaikalla teurastetun siipikarjan lihan luovuttaminen ilman lihantarkastusta tuottajalta suoraan kuluttajalle tai sen toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin, sekä säädetään sallituista luovutus- ja toimitusmääristä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2160/2003 mukaan jäsenvaltiot päättävät kansallisesti tällaisen pienimuotoisen toiminnan salmonellavalvonnan sisällöstä. Pienimuotoisessa toiminnassa näytteenottiheys riippuu pitopaikassa pidettävien lintujen yhteismäärästä tai tuotettavan siipikarjanlihan määrästä.

20 § Viranomaistarkastukset

Pykälässä täsmennetään eläintautilain 69 §:n 5 momentin nojalla salmonellavalvonnan velvoitteiden noudattamisen valvontaa, joka mainitun pykälän mukaan kuuluu kunnaneläinlääkäriin vastuulle. Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 11 §:n sisältöä ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 16 §:n sisältöä.

Pykälän 1 momentissa säädetään tarkastuksista ja näytteenotoista kanojen tai kalkkunoiden pitopaikoissa. Kanojen ja kalkkunoiden pitopaikat ovat säännöllisten tarkastusten ja eläinterveysviranomaisen tekemien näytteenottojen piirissä. Tarkastuksista ja näytteenotosta säädetään tarkemmin asetuksen 21–23 §:ssä ja liitteessä 3. Samalla tarkastuskäynnillä on otettava näytteet kaikista pitopaikan parvista, jotka ovat näytteenottoon sopivassa iässä tai tuotantovaiheessa. Eläinterveysviranomaisen tekemällä näytteenotolla voidaan korvata toimijan vastuulla oleva näytteenottokerta.

Eläinterveysviranomaisen on kuitenkin otettava enemmän näytteitä, jos parven suuri koko, parven lintujen jakautuminen eri osiin pitopaikassa, pitopaikan tautisuojauskäytäntöjen puutteellisuus taikka muut seikat sitä edellyttävät. Tarkastusten määrää on lisättävä, jos toimijalla on vakavia puutteita salmonellavalvonnan velvoitteiden noudattamisessa. Tapauksessa, jossa epäillään, että parvesta aiemmin otettujen salmonellanäytteiden tutkimustulos on väärä negatiivinen, eläinterveysviranomaisen on otettava parvesta näytteet asetuksen liitteen 3 10 kohdan mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkastuksesta nautojen tai sikojen pitopaikassa. Tarkastus on tehtävä, jos epäillään, että salmonellavalvonnan velvoitteita ei ole noudatettu tai jos sikojen pitopaikasta vastaava toimija ei ole toimittanut kunnaneläinlääkärille tietoja näytteenotosta ja näytteiden tutkimustuloksista. Tarkastuksen yhteydessä on tarvittaessa otettava pitopaikasta näytteitä.

Pykälän 3 momentin mukaan kustakin 1 ja 2 momentissa tarkoitetusta tarkastuksesta on tehtävä kirjallinen tarkastuskertomus, jonka jäljennös on luovutettava pitopaikasta vastuussa olevalle toimijalle sekä toimitettava pitopaikan sijaintialueen aluehallintovirastoon.

21 § Tarkastus emokanalassa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 17 §:n sisältöä. Pykälän 1 momentissa säädetään tarkastuksesta munintakanojen ja broilereiden emokanalassa. Näissä emokanalassa tarkastukset on tehtävä siten, että jokaiseen emoparveen kohdistuu viranomaisnäytteenotto kahdesti emoparven munintavaiheen aikana. Näytteenottojen välillä on oltava vähintään neljä kuukautta, ellei ole perusteltua syytä lyhentää näytteenottojen väliä.

Pykälän 2 momentissa säädetään tarkastuksesta kalkkunoiden emokanalassa. Tällaisessa emokanalassa tarkastukset on ajoitettava siten, että jokaiseen emoparveen kohdistuu viranomaisnäytteenotto kerran emoparven munintavaiheen aikana. Ainakin yhden emoparven lintujen on oltava näytteenottohetkellä 30–45 viikon ikäisiä.

Kaikissa emokanalassa eläinterveysviranomaisen ottaa samanlaiset näytteet kuin toimija ottaa omalla vastuullaan olevassa näytteenotossa.

22 § Tarkastukset muissa kanojen tai kalkkunoiden pitopaikoissa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 18 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään tarkastuksista muissa kanojen tai kalkkunoiden pitopaikoissa kuin emokanalassa. Pykälän 1 momentin mukaan emokasvattamossa, hautomossa, kasvatuskanalassa, kanalassa sekä broileri- ja kalkkunakasvattamossa tarkastus tehdään kerran vuodessa.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkastusajankohtana pitopaikassa on oltava ainakin yksi näytteenoton kannalta sopivan ikäisiä lintuja sisältävä parvi. Sellaisessa kanalassa, jossa on aiemmin todettu salmonellatartunta, tarkastus on tehtävä, kun salmonellatartunnan saaneen parven kanssa samoissa tiloissa pidettävän seuraavan tuotantokierron parven linnut ovat 22–26 viikon ikäisiä.

Pykälän 3 momentissa säädetään otettavista näytteistä. Emokasvattamossa, hautomossa ja kasvatuskanalassa viranomaisnäytteenotto tehdään samalla tavalla kuin toimijan vastuulla oleva näytteenotto tehdään. Kanalassa eläinterveysviranomaisen ottaa parvesta samanlaiset näytteet kuin toimija ottaa omalla vastuullaan olevassa näytteenotossa sekä lisäksi eläinterveysviranomaisen ottaa yhden pöly- tai sivelepölynäytteen. Broileri- ja kalkkunakasvattamoissa eläinterveysviranomaisen ottaa parvesta näytteeksi yhden tossuparin ja yhden pöly- tai sivelepölynäytteen.

23 § Pienimuotoisen toiminnan tarkastus

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 19 §:n sisältöä. Tämän asetuksen 19 §:n mukaista pienimuotoista toimintaa harjoittavissa pitopaikoissa tarkastustiheys riippuu pitopaikan lintumäärästä. Jos pitopaikan kanojen ja kalkkunoiden määrä yhteensä on suurempi tai yhtä suuri kuin 50, tarkastus tehdään joka toinen vuosi. Jos pitopaikan kanojen ja kalkkunoiden määrä yhteensä on pienempi kuin 50, tarkastus tehdään joka kolmas vuosi. Eläinterveysviranomaisen ottaa näytteet samoin kuin toimija ottaa omalla vastuullaan olevassa näytteenotossa. Lisäksi eläinterveysviranomaisen ottaa pöly- tai sivelepölynäytteen.

24 § Toimijan kirjaukset salmonellavalvonnasta

Pykälän sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 33 §:n sisältöä. Eläintautilain 11 §:n mukaan näytteiden ottamisesta tulee pitää kirjaa. Pykälässä säädetään eläintautilain 11 §:n 2 momentin nojalla toimijan kirjaamisvelvollisuuksista.

Pykälän 1 momentissa säädetään toimijan velvollisuudesta säilyttää salmonellanäytteiden tutkimustuloksia vähintään kolmen vuoden ajan. Kumotussa lainsäädännössä salmonellavalvontaan liittyvien kirjausten säilytysajasta säädettiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa elintarvikkeiden alkutuotannon elintarvikehygieniasta (1368/2011). Nyt MMM:n elintarvikehygienia-asetuksen 6 §:ssä säädetään alkutuotannon kirjausten säilytysajasta, joka on yksi vuosi, jos asiasta ei ole toisin säädetty. Salmonellanäytteiden tutkimustulosten säilytysvaatimus säilyy kuitenkin ennallaan kolmessa vuodessa ja säilytysaikaa koskeva säännös annetaan tällä asetuksella. Säännös koskee kaikkia salmonellavalvonnan piirissä olevia pitopaikkoja.

Pykälän 2 ja 3 momenteissa tarkennetaan 1 momentin vaatimuksia. Pykälän 2 momentin mukaan muusta kanojen tai kalkkunoiden pitopaikasta kuin hautomosta vastaavan toimijan tulee kirjata parvikohtaisesti salmonellavalvontaan sisältyvät näytteenotot. Pykälän 3 momentissa säädetään hautomosta vastaavan toimijan kirjauksista.

Salmonellavalvonnan tuloksia ja tarkastuksia koskevasta kirjaamisvelvoitteesta säädetään myös elintarvikehygieniasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 liitteen I A osan III kohdassa. Mainitussa asetuksessa säädetty kirjaamisvelvoite koskee kaikkia elintarvikkeiden alkutuotannon toimijoita, joten kaikkien salmonellavalvonnan piirissä olevien toimijoiden on pidettävä kirjaa paitsi salmonellanäytteiden tutkimustuloksista, myös salmonellavalvontaan liittyvistä tarkastuksista. MMM:n elintarvikehygienia-asetuksen 6 §:n mukaan kunnaneläinlääkäriltä saatuja tarkastuskertomuksia on säilytettävä vähintään yhden vuoden ajan.

25 § Laboratorion velvollisuus toimittaa alkutuotannon salmonellatutkimustietoja

Pykälän sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 24 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 34 §:n sisältöä. Eläintautilain 66 §:n mukaan laboratorion on toimitettava Ruokavirastolle tietoja valvottavien eläintautien varalta tutkittujen näytteiden määristä ja tutkimustuloksista eläinryhmittäin. Pykälällä tarkennetaan eläintautilain säännöstä. Laboratorion tulee tehdä ilmoitus Ruokaviraston tietojärjestelmään vähin-

tään kuukausittain, mutta sen voi tehdä myös useammin. Lisäksi laboratorion tulee toimittaa Ruokavirastolle vuosittain yhteenveto edellisenä vuonna tutkittujen pitopaikkojen ja siipikarjan osalta myös parvien määrästä.

Kumotusta asetuksesta poiketen laboratorion on lisäksi ilmoitettava Ruokavirastolle vuosi-ilmoituksessaan näytteiden tutkimisessa käyttämänsä tutkimusmenetelmä, sillä asetuksella mahdollistetaan myös muun kuin vertailumenetelmän käyttö. Eläintautilain nojalla tehtävien salmonellatutkimusten osalta ilmoitus tutkimusmenetelmästä tehdään vuosittain, mutta elintarvikelain nojalla tehtävien salmonella- (43 §), kampylobakteeri- (50 §) ja STEC-tutkimusten (55 §) osalta ilmoitus tehdään samalla, kun ilmoitetaan muutkin tiedot tutkituista näytteistä eli vähintään kuukausittain. Syynä erilaiseen käytäntöön on se, ettei Ruokaviraston tietojärjestelmä mahdollista eläintautilain nojalla otettavien salmonellanäytteiden useiden erilaisten tyyppien vuoksi niille sujuvaa näytetyyppiä ilmoittamista.

3 luku Toimenpiteet epäiltäessä tai todettaessa salmonellatartuntaa pitopaikassa

26 § Salmonellaepäilyyn perustuva tarkastus

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 12 §:n ja 20 §:n sekä kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 20 §:n ja 29 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään eläintautilain 32 §:n 4 momentin nojalla eläinterveysviranomaisien toimenpiteistä tilanteessa, jossa pitopaikassa epäillään salmonellatartuntaa sekä toimenpiteistä tautitilanteen selvittämiseksi. Salmonellaepäily voi syntyä esimerkiksi silloin, kun teurastamossa otetusta imusolmukenäytteestä on todettu salmonella tai silloin, kun pitopaikan rehussa on todettu salmonella tai siinä perustellusti epäillään salmonellaa. Salmonellaepäily voi myös syntyä silloin, kun pitopaikassa pidettävässä muussa eläimessä kuin naudassa, siassa, kanassa tai kalkkunassa todetaan salmonellatartunta tai silloin, kun tilalla vakituisesti asuvalla tai siellä työskentelevällä henkilöllä todetaan salmonellatartunta. Salmonellaepäily voi syntyä myös eläimen kliinisten oireiden perusteella.

Epäiltäessä valvottavaa eläintautia, eläintautilain 32 §:n mukaan eläinterveysviranomaisien tulee viipymättä pyrkiä selvittämään tautitilanne sekä estämään taudin leviäminen. Tässä tarkoituksessa eläinterveysviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia ja tutkimuksia sekä aluehallintovirasto epidemiologisen selvityksen. Epidemiologisessa selvityksessä tulee muun muassa tunnistaa mahdolliset tartuntalähteet sekä jäljittää muut pitopaikat, joista tauti on voinut siirtyä pitopaikkaan tai joihin tauti on voinut levitä pitopaikasta (niin sanotut kontaktipitopaikat). Epidemiologisen selvityksen perusteella aluehallintovirasto päättää tarkastuksista ja näytteenotoista kontaktipitopaikoissa.

Jos pitopaikassa epäillään salmonellatartuntaa, pykälän 1 momentin mukaan eläinterveysviranomaisen eli eläintautilain 69 §:ssä säädetyn mukaisesti kunnaneläinlääkäri on tehtävä pitopaikassa viipymättä tarkastus näytteenottoineen. Pykälän 2 momentissa säädetään nautojen tai sikojen pitopaikassa otettavista näytteistä. Pykälän 3–5 momentissa säädetään näytteenotosta kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa.

27 § Tarkastus rehun saastumisen takia

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 13 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 21 §:n sisältöä. Pykälän 1 momentissa säädetään rehulain 38 §:n 2 momentin ja 41 §:n 5 momentin nojalla rehuympäristönäytteenotosta tilanteessa, jossa pitopaikan rehussa on todettu salmonella tai jos siinä perustellusti epäillään olevan salmonella. Ruokavirasto vastaa rehuympäristönäytteenoton järjestämisestä.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetään eläintautilain 32 §:n 4 momentin nojalla siitä, että tällaisessa tilanteessa eläinterveysviranomaisen eli käytännössä kunnaneläinlääkäri on tehtävä pitopaikassa 26 §:n mukainen eläintautiepäilyyn perustuva tarkastus näytteenottoineen. Jos kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa on todettu salmonella rehu ympäristönäytteissä, mutta ei lintuparvissa, parvien näytteenotto on uusittava sen jälkeen, kun saastuneen rehun syöttäminen linnuille on lopetettu.

28 § Nautojen tai sikojen pitopaikassa esiintyvän salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehtävä päätös

29 § Kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa esiintyvän salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehtävä päätös

30 § Hautomossa esiintyvän salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehtävä päätös

Pykälien sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 14 §:n sekä kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 22 §:n ja 24 §:n sisältöä. Pykälissä säädetään eläintautilain 32 §:n 4 momentin nojalla taudin leviämisen estämiseksi tehtävästä päätöksestä. Eläintautilain 32 §:n mukaan aluehallintovirasto tekee päätöksen. Eläintautilain 69 §:n mukaan kunnaneläinlääkäri voi kuitenkin tehdä kiireellisessä tilanteessa väliaikaisesti voimassa olevan päätöksen. Kunnaneläinlääkäriin tekemä päätös on alistettava välittömästi aluehallintoviraston ratkaistavaksi.

Päätös tehdään, jos naudassa tai siassa taikka kana- tai kalkkunaparvessa joko todetaan salmonellatartunta tai sitä epäillään. Esimerkiksi siipikarjan parvi katsotaan positiiviseksi paitsi positiivisen tossu-, uloste- tai sivelyulostenäytteen, myös positiivisen pöly- tai sivelynäytteen perusteella. Kumotuissa asetuksissa käytettiin kumotun eläintautilain 441/2013 mukaista termiä ”virallinen eläintautiepäily”. Kyseinen termi ei esiinny voimassa olevassa eläintautilaissa. Päätös tehdään kuitenkin yhä samanlaisten epäilyjen perusteella kuin ennenkin, aluehallintoviraston epäillessä eläintautia. Päätökseen johtava epäily voi syntyä esimerkiksi silloin, kun pitopaikan rehu tuotantoympäristössä tai muussa tuotantoympäristössä on todettu salmonella tai jos pitopaikkaan on toimitettu rehua, jonka epäillään olevan saastunut salmonellalla. Samoin päätökseen johtava epäily syntyy myös silloin, kun yksittäisen eläimen raadonavauksessa eläimellä todetaan salmonellatartunta. Sen sijaan yksittäisestä eläimestä teurastamossa otetusta imusolmukenäytteestä todettu salmonella ei suoraan johda taudin leviämisen estämiseksi tehtävään päätökseen, vaan päätös vaatii salmonellan löytymisen myös pitopaikasta otetuista ulostenäytteistä.

Asetuksen 28 §:ssä säädetään nautojen tai sikojen pitopaikkaan kohdistettavasta päätöksestä. Asetuksen 29 §:ssä säädetään muuhun kanojen tai kalkkunoiden pitopaikkaan kuin hautomoon kohdistettavasta päätöksestä. Asetuksen 30 §:ssä säädetään hautomoon kohdistettavasta päätöksestä.

Asetuksen 29 §:n 2 momentilla selvennetään toimintaa tilanteessa, jossa kanojen tai kalkkunoiden pitopaikassa on todettu salmonellatartunta ja pitopaikassa on myös muuta elintarviketoimintaa. Pitopaikassa voidaan esimerkiksi kasvattaa muuta siipikarjaa kuin kanoja tai kalkkunoita. Salmonellatartunta voi levitä kanoista tai kalkkunoista muihin eläimiin, joista tartunta voi levitä lihan tai munien välityksellä ihmisiin. Elintarvikelain 55 §:n mukaan elintarvikevalvontaviranomainen voi antaa määräyksen, jos elintarvike voi aiheuttaa vaaraa ihmisen terveydelle. Elintarvikelain 56 §:n mukaan elintarvikevalvontaviranomainen voi kieltää elintarvikkeen alkutuotannon, valmistuksen, sisämarkkinakaupan, viennin, tukkukaupan ja muun jakelun, tarjoilun tai muun luovutuksen taikka käytön elintarvikkeen valmistuksessa silloin, kun elintarvike tai siitä annettavat tiedot, alkutuotantopaikka tai elintarvikehuoneisto tai niissä harjoitettava elintarviketoiminta ovat sellaiset, että ne aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan vakavaa vaaraa ihmisen terveydelle. Silloin, kun epäillään salmonellatartunnan levinneen pitopaikassa pidettäviin muihinkin elintarviketuotantoon

käytettäviin eläimiin kuin kanoihin tai kalkkunoihin, elintarvikevalvontaviranomaisen tulee tarvittaessa antaa määräyksiä tai kieltoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 14 §:n 2 momentissa ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 22 §:n 2 momentissa oli viittaukset jo aiemmin kumottuun lihantarkastuksesta annettuun maa- ja metsätalousministeriön asetukseen (1470/2011), jossa säädettiin pitopaikasta peräisin olevien teurastettaviksi toimitettujen eläinten lihan käsittely- ja merkintävaatimuksista. Maa- ja metsätalousministeriön asetus lihantarkastuksesta uusittiin vuoden 2011 jälkeen kahteen kertaan (asetukset 590/2014 ja 2/2020). Maa- ja metsätalousministeriön asetus 2/2020 on kumottu ja korvattu 21.4.2021 voimaan tulleella MMM:n elintarvikevalvonta-asetuksella, jossa säädetään tämän asetuksen 28 ja 29 §:ssä tarkoitettujen päätöksen kohteena olevasta pitopaikasta peräisin olevien teurastettaviksi toimitettujen eläinten lihan käsittely- ja merkintävaatimuksista. MMM:n elintarvikevalvonta-asetuksen 12 §:n mukaisesti tällaisten eläinten liha on kuumennettava Suomessa sijaitsevassa hyväksytyssä liha-alan elintarvikehuoneistossa kauttaaltaan vähintään 70 °C:seen. Lihan käsittely- ja merkintävaatimukset ovat voimassa sellaisinaan, joten erillinen viittaus lihan käsittely- ja merkintävaatimukset sisältävään asetukseen on tarpeeton.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 19 §:ssä ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 28 §:ssä oli säännökset siitä, että taudin leviämisen estämiseksi tehtävää päätöstä ei tehdä, jos pitopaikka, jossa salmonellaa epäillään tai todetaan esiintyvän, on teurastamo. Tämän asetuksen 2 §:ssä on pitopaikan määritelmä. Määritelmän mukaan teurastamo ei pidetä pitopaikkana. Näin ollen asetuksessa ei ole enää tarpeen erikseen säätää siitä, ettei päätöstä taudin leviämisen estämiseksi osoiteta teurastamolle.

31 § Pitopaikan tautitilanteen selvittäminen

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 15 ja 22 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 23 ja 31 §:n sisältöä. Eläintautilain 32 §:n mukaan eläinterveysviranomaisten tulee pyrkiä selvittämään tautitilanne.

Pykälässä säädetään eläintautilain 32 §:n 4 momentin nojalla eläinterveysviranomaisen velvoitteista. Pykälän 1 momentissa säädetään toimenpiteistä tilanteessa, jossa nautojen tai sikojen pitopaikkaan kohdistettu taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös perustuu yksittäisessä eläimessä todettuun salmonellaan. Tällöin eläinterveysviranomaisen on tarvittaessa otettava pitopaikan nautoista ja sioista sekä tuotantoympäristöstä näytteitä liitteen 2 4 ja 5 kohtien mukaisesti (niin kutsutut epäilynäytteet). Epäilynäytteet otetaan esimerkiksi silloin, kun salmonellatartunta todetaan raadonavaukseen lähetetystä eläimestä. Epäilynäytteitä ei kuitenkaan välttämättä ole tarpeen ottaa silloin, kun salmonellatartunta on todettu yksittäisen eläimen ulostenäytteestä. Tällaisessa tilanteessa pitopaikassa ei enää epäillä salmonellatartuntaa, vaan salmonellatartunta pitopaikassa on jo vahvistettu.

Pykälän 2 momentissa säädetään toimenpiteistä tilanteessa, jossa kanojen tai kalkkunoiden pitopaikan jossakin parvessa on todettu salmonellatartunta. Tällöin eläinterveysviranomaisen on otettava näytteitä pitopaikan muista parvista. Näytteet otetaan 26 §:n mukaisesti. Näytteitä ei oteta sellaisista parvista, jotka ovat samaa epidemiologista yksikköä kuin salmonellaposiitivinen parvi, sillä tällaiset parvet katsotaan automaattisesti positiivisiksi. Näytteenottovelvoite ei myöskään koske broilerikasvattamoita, sillä kaikki broileriparvet tutkitaan aina ennen teurastusta, eikä uusintänäytteitä ehdittäisi tutkia ennen broilereiden toimittamista teurastettaviksi.

Pykälän 3 momentissa säädetään näytteenotosta mahdollisten tartuntalähteiden selvittämiseksi. Eläinterveysviranomaisen on tarvittaessa otettava näytteitä pitopaikan ympäristöstä, pitopaikan muista eläimistä, pitopaikassa käytettävistä kuivikkeista sekä muista mahdollisista tartuntalähteistä.

Käytännössä näytteenotto tehdään samoin kuin ennenkin eli kunnaneläinlääkäri ottaa näytteet aluehallintoviraston ohjauksessa. Rehuympäristönäytteenotosta säädetään asetuksen 27 §:ssä ja rehu­näytteenotosta 36 §:ssä.

32 § Päätöstä koskevat poikkeusluvut

Pykälän sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 16 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 25 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään eläintautilain 32 §:n 4 momentin nojalla poikkeusluvista taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen rajoituksiin. Ennen kuin poikkeuslupa voidaan myöntää, pitopaikkaan tulee olla kohdistettu päätös taudin leviämisen estämiseksi. Asetuksen 28–30 §:n mukaan taudin leviämisen estämiseksi tehtävä päätös tehdään, kun pitopaikassa on todettu salmonellatartunta tai sitä epäil­lään siellä. Salmonellatartunta voidaan todeta esimerkiksi tossu-, uloste- tai pölynäytteestä. Sillä ei ole merkitystä, onko positiivisen näytteen ottanut viranomainen vai toimija.

Pitopaikasta vastaava toimija voi hakea poikkeuslupaa aluehallintovirastolta. Eläintautilain 32 §:n 3 momentin mukaan aluehallintovirasto voi myöntää poikkeusluvun, jos poikkeamiseen taudin leviä­misen estämiseksi tehtyyn päätökseen sisältyvistä rajoituksista on perusteltu tarve eikä poikkeami­nen aiheuta eläintaudin leviämisen vaaraa. Poikkeusluvassa voidaan asettaa salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tarpeellisia ehtoja. Poikkeuslupa mahdollistaa esimerkiksi uudistuseläinten hankkimisen sekä salmonellavapaista epidemiologisista yksiköstä peräisin olevien eläinten tai sii­tosmunien luovuttamisen muihin pitopaikkoihin. Lisäksi se mahdollistaa salmonellavapaista epide­miologisista yksiköistä peräisin olevien eläinten teurastamisen normaalisti ilman vaatimusta lihan kuumennuksesta sekä kananmunien luovuttamisen elintarvikkeeksi ilman vaatimusta kuumennus­ käsittelystä. Pitopaikasta vastaava toimija tiedottaa myönnetystä poikkeusluvasta tarvittaessa elin­tarvikeketjun muita toimijoita.

Pykälän 1–3 momentissa säädetään nautojen tai sikojen pitopaikkoja koskevista poikkeusluvista ja pykälän 4 momentissa säädetään kanojen tai kalkkunoiden pitopaikkoja koskevista poikkeusluvista. Salmonellatartunnan toteamisen ajankohta on näytteenottopäivä. Laboratoriotutkimuksen tulos ei valmistu näytteenottopäivänä, mutta näytteet kertovat pitopaikan tartuntatilanteen nimenomaan näytteenottopäivänä.

Pykälän 2 momentissa säädetään poikkeusluvun myöntämisestä eläinten siirtoon pois pitopaikasta. Pykälän 2 momentin sisältö eroaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 16 §:n 2 momentin sisällöstä siten, että erilaiset tilanteet pitopaikassa pystytään huomioimaan aiem­paa paremmin ja tietyissä tapauksissa eläimiä on mahdollista siirtää pois pitopaikasta aiemmin.

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa säädetään, että poikkeuslupa voidaan myöntää sellaisille eläimille, jotka kuuluvat sellaiseen erilliseen epidemiologiseen yksikköön, joka on ollut toiminnassa jo ennen kuin salmonellatartunta todettiin pitopaikan jossakin toisessa epidemiologisessa yksikössä. Toisin sanoen pitopaikassa on noudatettu sellaisia toimintatapoja, joilla pystytään estämään salmonellatar­ tunnan siirtyminen eri epidemiologisten yksiköiden välillä, jo ennen kuin tartunta tuli johonkin pito­ paikan muista epidemiologisista yksiköistä. Poikkeusluvun voi jatkossa saada erillisen epidemiologi­ sen yksikön eläimille, jos kyseessä olevan yksikön eläimistä ja tuotantoympäristöstä asetuksen liit-

teen 2 4 ja 5 kohtien mukaisesti (niin kutsutut epäilynäytteet) otetuista näytteistä ei todeta salmonellaa. Kumotussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 1030/2013 vastaavassa tilanteessa vaadittiin kattavampi näytteenotto.

Pykälän 2 momentin 2 kohdassa säädetään poikkeusluvan myöntämisen edellytyksistä tilanteessa, jossa eläimet kuuluvat erilliseen epidemiologiseen yksikköön, jossa ei ole todettu salmonellaa, mutta kyseessä olevan epidemiologisen yksikön toiminta on eriytetty vasta sen jälkeen, kun salmonellatartunta on todettu jossakin pitopaikan toisessa epidemiologisessa yksikössä. Ennen tartunnan toteamista pitopaikassa ei siis ole tietoisesti noudatettu sellaisia toimintatapoja, joilla pystytään estämään salmonellatartunnan siirtyminen eri yksiköiden välillä. Poikkeusluvan voi jatkossa saada kyseessä olevan erillisen epidemiologisen yksikön eläimille silloin, kun toimija on ensin ottanut yksikön eläimistä ja tuotantoympäristöstä näytteitä, eikä niissä todeta salmonellaa, minkä jälkeen eläinterveysviranomaisen kertaalleen asetuksen liitteen 2 7 ja 8 kohtien mukaisesti ottamista näytteistä yksikön eläimistä ja tuotantoympäristöstä (niin kutsutut purkunäytteet) ei todeta salmonellaa. Kumotun asetuksen mukaan tällaisessa tilanteessa poikkeusluvan saamiseksi erilliseen epidemiologiseen yksikköön vaadittiin eläinterveysviranomaisen ottamat kahdet purkunäytteet yksikön eläimistä ja yhden purkunäytteet yksikön tuotantoympäristöstä. Eläimistä otettujen purkunäytteiden välillä tuli olla pääsääntöisesti 3–4 viikkoa, mutta aina vähintään kaksi viikkoa. Kumotussa asetuksessa ei huomioitu toimijoiden tekemää näytteenottoa. Tässä asetuksessa yhteen sovitetaan eläinterveysviranomaisen ja toimijoiden tekemää näytteenottoa, mikä mahdollistaa eläinten siirtämisen aiempaa aikaisemmin.

Pykälän 2 momentin 3 kohdassa säädetään poikkeusluvan myöntämisen edellytyksistä tilanteessa, jossa eläimet kuuluvat erilliseen epidemiologiseen yksikköön ja yksikössä on todettu salmonellatartunta. Kohta vastaa sisällöltään kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 16 §:n 2 momentin 2 kohtaa. Tässä asetuksessa kohtaan on kirjattu näkyviin se, että toimijan tulee tehdä yksikössä toimenpiteitä tartunnan hävittämiseksi. Toimenpiteiden jälkeen toimijan tulee ottaa yksikön eläimistä ja tuotantoympäristöstä näytteitä. Jos näytteistä ei todeta salmonellaa, eläinterveysviranomaisen ottaa yksikön eläimistä kahdesti purkunäytteet ja yksikön tuotantoympäristöstä kertaalleen purkunäytteet. Jos eläinterveysviranomaisen ottamien näytteiden tutkimustulokset ovat negatiiviset, poikkeuslupa voidaan myöntää. Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 liitteen 2 7 kohdassa säädettiin, että purkunäytteet eläimistä otetaan ensimmäisen kerran siinä vaiheessa, kun pitopaikan oletetaan olevan puhdistunut tartunnasta. Käytännössä tämä tarkoitti toimijan tekemiä tartunnan hävittämistoimenpiteitä ja negatiivisia tuloksia toimijan ottamista näytteistä.

Pykälän 2 momentin 4 kohta vastaa sisällöltään kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 16 §:n 2 momentin 3 kohtaa.

33 § Ilmoitus taudin hävittämistoimenpiteistä sekä vastuu eläinten lopettamisesta aiheutuvista kustannuksista ja menetyksistä

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 17 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 26 §:n sisältöä. Eläintautilain 34 §:n mukaan sen, joka ryhtyy toimenpiteisiin valvottavan eläintaudin hävittämiseksi, on tehtävä taudin hävittämistoimenpiteistä ennakolta ilmoitus kunnaneläinlääkärille, jos se on eläintaudista vapautumisen varmistamiseksi välttämätöntä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan eläintautilain 34 §:n 4 momentin nojalla säätää siitä, minkä eläintautien hävittämistoimenpiteistä on ilmoitettava. Valvottavan eläintaudin, kuten naudon, sian, kanan tai kalkkunan salmonellatartunnan hävittäminen on toimijalle vapaaehtoista. Viranomaisen kohdistamalla taudin leviämisen estämiseksi tehdyllä päätöksellä pyritään ainoastaan estämään taudin leviäminen pitopaikan ulkopuolelle. Kuitenkin

käytännössä salmonellatartunnan hävittäminen on ainoa tapa välttää toimintaan kohdistuvat haitat. Eläintautilain 69 §:n mukaan kunnaneläinlääkäri on valvottava hävittämistoimenpiteiden toteuttamista.

Jotta salmonellan hävittämistoimenpiteiden tehosta voitaisiin varmistua, pykälän 1 momentissa säädetään, että toimijan tulee ilmoittaa kunnaneläinlääkärille suunnitelluista toimenpiteistä salmonellatartunnan hävittämiseksi.

Pykälän 2 momentissa säädetään eläintautilain 35 §:n 2 momentin nojalla siitä, ettei viranomainen voi määrätä nautoja, sikoja, kanoja tai kalkkunoita lopetettaviksi salmonellatartunnan hävittämiseksi. Eläintaudin takia lopetetuista eläimistä voi saada korvausta vain, jos Ruokavirasto tekee eläinten lopettamisesta päätöksen. Koska pykälän 2 momentin mukaan tällaista päätöstä ei voi tehdä salmonellatartuntojen kohdalla, ei salmonellatartunnan vuoksi lopetetuista eläimistä myöskään voi saada eläintautilain 83 §:n mukaista korvausta.

34 § Nautojen tai sikojen pitopaikkaa koskevan salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen voimassaolo

35 § Kanojen tai kalkkunoiden pitopaikkaa koskevan salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen voimassaolo

Pykälien sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 18 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 27 §:n sisältöä. Eläintautilain 34 §:n mukaan aluehallintoviraston on kumottava taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös välittömästi, kun eläintautia ei enää epäillä tai sitä ei enää esiinny pitopaikassa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa eläintautilain 34 §:n 3 momentin nojalla tarkempia säännöksiä siitä, milloin tällainen johtopäätös voidaan tehdä.

Asetuksen 34 §:ssä säädetään nautojen tai sikojen pitopaikkaan kohdistetun taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen voimassaolosta. Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa oli viittausvirhe siinä, mitkä toimenpiteet tulee olla toteutettu, jotta taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös voidaan kumota. Tässä asetuksessa viittausvirhe korjataan eli viitataan asetuksen 28 §:n 5 ja 6 kohtiin.

Kumotusta asetuksesta poiketen toimijan tulee tehdä pitopaikassa myös haittaeläinten ja hyönteisten hävittämistoimenpiteitä ennen kuin salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehty päätös voidaan kumota. Tämän asetuksen 34 §:ssä viitataan 28 §:n 9 kohtaan ja 35 §:ssä viitataan 29 §:n 11 kohtaan ja 30 §:n 8 kohtaan. Haittaeläinten ja hyönteisten hävittämistoimenpiteet ovat olennaisia salmonellatartunnan hävittämisessä ja estämisessä, minkä vuoksi niiden toteuttaminen tulee varmistaa ennen kuin salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehty päätös kumotaan.

Asetuksen 34 §:n 2 momentissa tarkennetaan toimintatapoja tilanteessa, jossa pitopaikassa on erillisiä epidemiologisia yksiköitä, jotka on todettu asetuksen 32 §:n 2 momentin 1, 2 tai 3 kohdan mukaisesti salmonellatartunnasta vapaiksi. Näistä yksiköistä ei ole aina tarpeen ottaa uusia näytteitä kumottaessa taudin leviämisen estämiseksi tehtyä päätöstä. Näytteenoton tarpeellisuuteen vaikuttavat poikkeusluvan voimassaolon pituus ja toimijan poikkeuslupa-aikana tekemä näytteenotto. Näytteitä ei esimerkiksi ole tarpeen ottaa silloin, kun toimija on omalla tuotantoympäristönäytteenotollaan seurannut, että poikkeusluvan alainen epidemiologinen yksikkö on säilynyt salmonellatartunnasta vapaana.

Käytännössä on ollut epätietoisuutta siitä, mitkä näytteet tulee ottaa taudin leviämisen estämiseksi tehdyn päätöksen kumoamiseksi tilanteessa, jossa pitopaikka on tyhjennetty naudoista ja sioista

tartunnan hävittämiseksi. Asetuksen sisältö ei poikkea kumotun asetuksen sisällöstä tältä osin, mutta asiaa selvennetään tässä muistiossa. Silloin, kun päätös taudin leviämisen estämiseksi on voimassa, nautoja ja sikoja on sallittua tuoda pitopaikkaan ainoastaan 32 §:n mukaisella poikkeusluvalla. Jos poikkeuslupaa ei ole haettu, pitopaikkaan ei voi tuoda nautoja tai sikoja, eikä pitopaikassa näin ollen ole eläimiä, joista näytteitä voisi ottaa. Tällöin, kumottaessa taudin leviämisen estämiseksi tehtyä päätöstä, otetaan asetuksen 34 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaiset tuotantoympäristönäytteet.

Asetuksen 35 §:n 1 momentissa säädetään muuhun kanojen tai kalkkunoiden pitopaikkaan kuin hautomoon kohdistetun vastaavan päätöksen voimassaolosta ja pykälän 2 momentissa hautomoon kohdistetun päätöksen voimassaolosta. Saman pykälän 3 momentissa säädetään 1 ja 2 momentin mukaisten päätösten kumoamisesta silloin, kun laboratoriotutkimuksen tulosta epäillään virheelliseksi ja eläinterveysviranomaisen liitteen 3 10 kohdan mukaisesti pitopaikasta ottamien näytteiden tulokset ovat negatiiviset.

36 § Rehujen salmonellanäytteenotto

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 21 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 30 §:n sisältöä. Pykälässä 1 momentissa säädetään rehulain 41 §:n 5 momentin nojalla rehujen salmonellanäytteenotosta tilanteessa, jossa pitopaikan naudassa, siassa, kana- tai kalkkunaparvessa, tuotantoympäristössä tai rehuymäristössä on todettu salmonella. Rehuista ei kuitenkaan tarvitse ottaa näytteitä silloin, kun voidaan varmuudella todeta, ettei rehu ole tartunnanlähde. Rehunäytteitä ei myöskään tarvitse ottaa silloin, kun on jo tiedossa, että rehu on tartunnanlähde. Aluehallintoviraston tulee ilmoittaa salmonellatartunnasta Ruokavirastolle. Rehulain 26 §:n mukaan Ruokavirasto vastaa rehujen valvonnasta, minkä vuoksi Ruokavirasto järjestää rehujen näytteenoton.

Pykälän 2 momentissa säädetään toimenpiteistä tilanteessa, jossa 1 momentin mukaisesti otetuista rehunäytteistä todetaan salmonellaa. Aluehallintoviraston tulee selvittää salmonellan lähde yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

37 § Eläinterveysviranomaisen tiedottamisvelvollisuus

Pykälän sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 23 §:n ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 32 §:n sisältöä. Eläintautilain 73 §:n mukaan eläinterveysviranomaisen on tiedotettava epäilyistä tai todetusta valvottavan eläintaudin purkauksesta. Pykälässä säädetään eläintautilain 73 §:n 4 momentin nojalla niistä tapauksista, joita eläinterveysviranomaisen eli käytännössä aluehallintoviraston tulee tiedottaa asetuksen 28, 29 § ja 30 §:n mukaisesta taudin leviämisen estämiseksi tehdystä päätöksestä. Uusi vaatimus on eläinterveysviranomaisen velvollisuus tiedottaa taudin leviämisen estämiseksi tehdystä päätöksestä myös siinä teurastamossa, johon pitopaikasta toimitetaan teurastettavaksi nautoja, sikoja, kanoja tai kalkkunoita, toimivaa virkaeläinlääkäriä. Teurastamossa toimiva virkaeläinlääkäri ei ole aiemmin saanut tietoa salmonellatartunnan leviämisen estämiseksi tehdystä päätöksestä suoraan aluehallintovirastolta, vaikka hänen on tullut huomioida pitopaikassa oleva salmonellatartunta pitopaikasta peräisin olevien eläinten lihantarkastuksessa. Aluehallintoviraston tiedottamisvelvollisuuden laajenuksella varmistetaan teurastamossa toimivan virkaeläinlääkäriin tiedonsaanti.

Pykälän mukaan eläinterveysviranomaisella on velvollisuus tiedottaa taudin leviämisen estämiseksi tehdystä päätöksestä myös sitä rehualan toimijaa, joka toimittaa pitopaikkaan rehua tai valmistaa pitopaikassa rehua. Jälkimmäisellä tarkoitetaan rahtisekoittajaa. Rehulain 22 §:n mukaan rehua käyttävän toimijan on ilmoitettava välittömästi rehun valmistajalle, jos pitopaikkaan on kohdistettu taudin leviämisen estämiseksi tehty päätös.

4 luku Salmonellan valvonta liha-alan hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa

Suomella on salmonellaerityistakuut naudan, sian, kanan, broilerin, kalkkunan, helmikanan, ankan ja hanhen lihalle ja jauhelihalle. Luvussa säädetään kansallisesta salmonellavalvontaohjelmasta teurastamoissa ja leikkaamoissa. Luvussa säädetään myös tiedonkeruusta teurastamossa otettujen salmonellan varalta tutkittujen lampaan, vuohen ja hevosen ruhojen pintasivelynäytteiden tutkimuksista sekä liha-alan hyväksytyissä elintarvikehuoneistossa kanan, broilerin ja kalkkunan lihasta tehdystä jauhelihasta ja raakalihavalmisteista otettujen salmonellanäytteiden tutkimuksista.

Sellaiset teurastamot ja leikkaamot, jotka käsittelevät naudan, sian, kanan, broilerin, kalkkunan, ankan, hanhen tai helmikanan lihaa, ovat kansallisen salmonellavalvontaohjelman piirissä. Elintarvikkeiden salmonellatutkimuksista säädetään myös komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005. Muiden kuin teurastamojen yhteydessä toimivien leikkaamojen, jotka tuottavat markkinoille kanan, broilerin tai kalkkunan lihaa, salmonellanäytteenotto tehdään komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 1 luvun 1.28 kohdan ja 3 luvun 3.2 kohdan mukaan. Siipikarjanlihasta valmistetun jauhelihan ja raakalihavalmisteiden salmonellanäytteenotto tehdään komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 1 luvun 1.5 kohdan ja 3 luvun 3.2 kohdan mukaan.

Hevoset, lampaat ja vuohet eivät ole kansallisen salmonellavalvontaohjelman piirissä. Niiden ruhojen salmonellatutkimusvaatimuksista säädetään EU-lainsäädännössä. Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.3 kohdan mukaan lampaiden, vuohien ja hevosten ruhoista tulee tutkia salmonellan esiintymistä pintasivelynäyttein.

Kumotussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 134/2012 toistettiin joitakin komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005 säädettyjä vaatimuksia. Tässä asetuksessa näitä vaatimuksia ei toisteta, mutta yhä kuitenkin säädetään salmonellan tutkimusmenetelmistä ja salmonellatutkimusten tiedonkeruusta myös komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 mukaisten tutkimusten osalta. Tietojen toimittamisvelvoite on laajennettu koskemaan lampaiden, vuohien ja hevosten ruhoista salmonellan varalta tutkittuja pintasivelynäytteitä. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 35 artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on todennettava komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.3, 2.1.4 ja 2.1.5 kohdissa säädettyjen ruhojen salmonellatutkimusten asianmukainen toimeenpano. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 35 artiklan mukaan todentaminen voidaan tehdä keräämällä kaikki tiedot kansallisten valvontaohjelmien puitteissa otetuista näytteistä sellaisten eläinlajien osalta, joille on myönnetty salmonellaa koskevat erityistakuut. Muiden eläinlajien osalta todentaminen voidaan tehdä keräämällä tiedot elintarvikealan toimijoiden tekemistä tutkimuksista. Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.4 (sian ruhot) ja 2.1.5 (broilerin ja kalkkunan ruhot) kohtien mukaisista tutkimuksista sekä 2.1.3 (naudan, lampaan, vuohen ja hevosen ruhot) kohdan mukaisista tutkimuksista naudan osalta kerätään tietoa osana kansallista salmonellavalvontaohjelmaa. Koska Suomella ei ole salmonellaerityistakuuta lampaan, vuohen ja hevosen lihalle, komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 vaatimusten täyttämiseksi tiedonkeruu laajennettiin koskemaan lampaan, vuohen ja hevosen ruhoista tehtäviä komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.3 kohdan mukaisia tutkimuksia.

Näytteenotosta ja näytteiden toimittamisesta laboratorioon sekä toimenpiteistä salmonellan toteamisen jälkeen vastaa elintarvikealan toimija samoin kuin kumotussa lainsäädännössä.

38 § Salmonellanäytteenottosuunnitelma

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 134/2012 liitteen 1 kohdan 1.1. näytteenottosuunnitelmaa koskevaa kohtaa. Elintarvikelain 24 §:n mukaan Ruokavirasto vastaa kansallisten zoonoosien valvontaohjelmien suunnittelusta. Pykälässä säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla siitä, että Ruokavirasto laatii vuosittain näytteenottosuunnitelman sika- ja nautateurastamoille salmonellan valvontaa varten. Laaditun suunnitelman tulee olla asetuksen liitteen 4 2 kohdan mukainen.

39 § Toimijan salmonellanäytteenotto liha-alan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 134/2012 4 §:n sisältöä. Elintarvikelain 22 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä omavalvonnasta ja zoonoosien aiheuttajien leviämisen estämiseen liittyvistä elintarvikealan toimijan velvollisuuksista.

Pykälän 1 momentin mukaan teurastamon ja leikkaamon on sisällytettävä elintarvikelain 15 §:n mukaiseen omavalvontaan tämän asetuksen 38 §:n ja liitteen 4 2–5 kohtien mukainen salmonellanäytteenotto. Ruokavirasto jakaa 38 §:n mukaisessa näytteenottosuunnitelmassa imusolmuke- ja ruohojen pintasivelynäytteet teurastamoille niiden teurastusmäärien suhteessa. Asetuksen liitteen 4 2 kohdassa säädetään imusolmuke- ja ruohojen pintasivelynäytteiden ottamisesta. Asetuksen liitteen 4 3 kohdassa säädetään lihamurskanäytteenotosta sian, naudan, ankan, hanhen tai helmikanan lihaa käsittelevässä leikkaamossa. Sekä 2 kohdan että 3 kohdan mukainen näytteenotto on kokonaan Suomen salmonellaerityistakuisiin liittyvää kansallista sääntelyä. Asetuksen liitteen 4 4 kohdassa säädetään näytteenotosta broileri-, kalkkuna- tai kanateurastamossa. Näytteenotto tehdään komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 vaatimusten mukaisesti, mutta näytteenottotiheys on kansallista sääntelyä. Asetuksen liitteen 4 5 kohdassa säädetään näytemäärän lisäämisestä salmonellan toteamisen jälkeen.

Salmonellanäytteenottovelvoitteista säädetään myös komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005. Sellaisessa leikkaamossa, joka ei toimi teurastamon yhteydessä, mutta joka tuottaa tuoretta kanan, broilerin tai kalkkunan lihaa markkinoille, on tehtävä salmonellanäytteenotto komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 1 luvun 1.28 kohdan ja 3 luvun 3.2 kohdan mukaisesti. Siipikarjanlihasta valmistetun jauhelihan ja raakalihavalmisteiden salmonellanäytteenotto tehdään komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 1 luvun 1.5 kohdan ja 3 luvun 3.2 kohdan mukaisesti. Kumottavassa asetuksessa nämä vaatimukset ovat liitteen 1 4 ja 5 luvussa. Tämä asetus ei sisällä näitä näytteenottovaatimuksia, sillä ne ovat suoraan voimassa komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 perusteella, eikä vaatimuksia tule toistaa kansallisessa asetuksessa. Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.3 kohdassa säädetään lampaan, vuohen ja hevosen ruohojen salmonellatutkimuksista.

Pykälän 2 momentissa säädetään näytteiden mukana laboratorioon toimitettavista tiedoista kaikkien edellä mainittujen salmonellatutkimusten osalta eli säännökset salmonellanäytteiden mukana laboratorioon toimitettavista tiedoista koskevat liha-alan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa otettavia imusolmukenäytteitä, naudan, sian, lampaan, vuohen ja hevosen ruohojen pintasivelynäytteitä, lihamurskanäytteitä, ruohojen niskanahanäytteitä, kanan, broilerin ja kalkkunan lihanäytteitä, kanan, broilerin ja kalkkunan jauhelihasta otettavia näytteitä, kanan, broilerin ja kalkkunan raakalihavalmisteista otettavia näytteitä sekä tuotantoympäristönäytteitä. Näytteiden mukana tulee toimittaa liitteen 4 6 kohdan mukaiset tiedot. Näytteet tulee tutkia elintarvikelain 35 §:n mukaisesti eli joko nimetyssä omavalvontalaboratoriossa, virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa. Näytteiden säilyttämisessä ja toimittamisessa laboratorioon tulee noudattaa liitteen 4 1 kohdan vaatimuksia.

40 § Liha-alan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa otettujen salmonellanäytteiden tutkiminen ja tutkimustuloksen varmistaminen

Pykälässä säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla salmonellanäytteiden tutkimismenetelmistä ja eristettyjen kantojen lähettämisestä Ruokavirastoon. Asetuksen mukaan salmonellojen osoittamisen vertailumenetelmä on EN ISO 6579-1 -menetelmän viimeisin versio. Näytteet tulee tutkia joko vertailumenetelmällä tai vaihtoehtoisella menetelmällä, joka on validoitu EN ISO 16140-2 -standardin viimeisimmän version mukaisesti vertailumenetelmää vasten ja johon sisältyy salmonellakannan eristäminen positiiviseksi todetusta näytteestä. Kumotussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 134/2012 vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttö oli sallittu ainoastaan siipikarjan jauheliha- ja raakalihavalmistenäytteiden tutkimiseen. Tässä asetuksessa sallitaan vertailumenetelmää vasten asianmukaisesti validoitujen vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttö kaikille näytteille.

Näytteitä tutkivan laboratorion on välittömästi toimitettava kaikki eristämänsä salmonellakannat ja niihin liittyvät näyteenottotiedot Ruokavirastoon tuloksen varmistamista ja salmonellakannan tyyppitystä varten.

41 § Ilmoittaminen positiivisesta tutkimustuloksesta

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 134/2012 6 §:n sisältöä. Pykälän 1 momentissa säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla, että näytteen tutkineen laboratorion on ilmoitettava välittömästi alustavasta positiivisesta tuloksesta näytteen laboratorioon lähettäneelle hyväksytylle elintarvikehuoneistolle.

Pykälän 2 momentissa säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla siitä, että Ruokaviraston on ilmoitettava välittömästi positiivisen salmonellatutkimustuloksen varmistumisesta hyväksytylle elintarvikehuoneistolle, hyväksytyä elintarvikehuoneistoa valvovalle viranomaiselle ja hyväksytyyn elintarvikehuoneiston sijaintialueen aluehallintovirastolle. Positiivisesta imusolmukenäytteestä on lisäksi ilmoitettava eläimen teurastettavaksi toimittaneen pitopaikan sijaintialueen aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkärille.

42 § Salmonellan toteamisen aiheuttamat toimenpiteet

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 134/2012 7 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 2 momentin nojalla elintarvikealan toimijan velvollisuudesta silloin, kun elintarvikehuoneistossa otetusta muusta näytteestä kuin imusolmukenäytteestä todetaan salmonella. Toimenpiteistä silloin, kun imusolmukenäytteestä todetaan salmonella, säädetään tämän asetuksen 26 §:ssä.

Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 7 artiklassa säädetään toimenpiteistä silloin, kun elintarvikkeen tutkimuksesta saadaan epätydyttävä tulos. Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 7 artiklan 2 kohdan mukaan elintarvike, joka ei täytä saman asetuksen turvallisuutta koskevia vaatimuksia, on poistettava myynnistä. Jos elintarviketta ei ole vielä saatettu markkinoille, se voidaan toimittaa hyväksytyyn elintarvikehuoneistoon sellaiseen käsittelyyn, joka poistaa elintarvikkeessa olevan vaaran. Elintarvike voidaan myös käyttää muuhun kuin alun perin suunniteltuun tarkoitukseen, jos se ei aiheuta vaaraa ihmisten tai eläinten terveydelle ja jos toimivaltainen viranomainen antaa tähän luvan.

Komission asetuksessa (EY) N:o 2073/2005 broilerin, kalkkunan ja kanan lihalle on turvallisuusvaatimus, jonka mukaan *Salmonella* Typhimurium- ja *Salmonella* Enteridis -bakteereita ei saa olla

niissä todettavissa. Tämän asetuksen tämän pykälän 1 momentin mukaan näitä komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 7 artiklan 2 kohdan mukaisia toimenpiteitä sovelletaan kanan, broilerin ja kalkkunan lihan osalta myös muihin salmonellabakteereihin.

Pykälän 2 momentissa säädetään teurastamosta tai leikkaamosta vastaavan elintarvikealan toimijan velvollisuuksista silloin, kun kyseisessä elintarvikehuoneistossa otetusta ruhon pintasively-, lihamurska-, ruhon niskanahka- tai lihanäytteestä todetaan salmonella. Toimijan on mahdollisuuksien mukaan jäljitettävä salmonellatartunnan lähde. Lisäksi teurastamossa tai leikkaamossa on tehostettava puhdistusta ja desinfektiota sekä lisättävä näytteenottoa liitteen 4 5 kohdan mukaisesti. Pykälän 2 momentin säännökset koskevat kansallisen salmonellavalvontaohjelman piirissä olevaa lihaa eli naudan, sian, broilerin, kanan, kalkkunan, ankan, hanhen ja helmikanan lihaa.

43 § Laboratorion velvollisuus toimittaa elintarvikehuoneistojen salmonellatutkimustietoja

Pykälän sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 134/2012 8 §:n 1 momentin sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla laboratorion velvollisuudesta toimittaa Ruokavirastolle vähintään kuukausittain tiedot salmonellan varalta tutkituista näytteistä ja tutkimustuloksista. Myös käytetty tutkimusmenetelmä tulee ilmoittaa, sillä asetuksella mahdollistetaan myös muun kuin vertailumenetelmän käyttäminen. Tiedot toimitetaan Ruokaviraston tietojärjestelmään. Tiedot voi toimittaa myös useammin kuin kerran kuukaudessa, esimerkiksi aina tulosten valmistuttua.

Pykälän 1 momentissa säädetään tietojen toimittamisesta kansallisten salmonellatutkimusvaatimusten osalta ja pykälän 2 momentissa säädetään tietojen toimittamisesta komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 1 luvun 1.5 kohdan (kypsennettynä syötäväksi tarkoitettu siipikarjanlihasta tehty jauheliha ja raakalihavalmisteet), 1.28 kohdan (tuore siipikarjanliha) sekä 2 luvun 2.1.3 kohdan (lampaan, vuohen ja hevosen ruhot) osalta. Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.3 kohdassa säädetään myös nautojen ruhojen salmonellatutkimuksista, 2.1.4 kohdassa säädetään sikojen ruhojen salmonellatutkimuksista ja 2.1.5 kohdassa säädetään kanan, broilerin ja kalkkunan ruhojen tutkimuksista. Tiedonkeruu näistä tutkimuksista tulee katetuksi pykälän 1 momentilla, sillä 38 §:n mukainen kansallinen näytteenottosuunnitelma kattaa nautojen ja sikojen ruhojen pintasivelynäytteet sekä kanojen, broilereiden ja kalkkunoiden ruhojen niskanahkanäytteet.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että laboratorion ilmoituksissa vaaditaan asetuksen liitteen 4 7 kohdan mukaiset tiedot.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 134/2012 8 §:n 2 momentissa säädettiin Ruokaviraston velvollisuudesta toimittaa vuosittain tiedot salmonellatutkimuksista ja niiden tuloksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY 9 artiklassa edellytettyyn raporttiin (niin kutsuttu zoonoosiraportti). Asiasta ei ole enää tarpeen säätää asetustasolla, sillä elintarvikelain 24 §:n 2 momentin mukaan Suomen zoonoosiraportin kokoaminen on Ruokaviraston tehtävä.

5 luku Broilereiden kampylobakteerivalvonta

Luvussa säädetään Suomen kansallisesta kampylobakteerivalvontaohjelmasta. Suomessa on ollut kansallinen kampylobakteerivalvontaohjelma broilereille vuoden 2004 kesäkuusta lähtien. Kumotussa lainsäädännössä broilereiden kampylobakteerivalvontaohjelmasta säädettiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 10/EEO/2007.

Luvussa säädetään myös tiedonkeruusta komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.9 kohdan mukaisista, kampylobakteerin varalta tutkituista broilerien niskanahkanäytteistä.

44 § Kampylobakteerinäytteenottosuunnitelma

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 liitteen 1 1.1 kohdan näytteenottosuunnitelmaa koskevaa kohtaa. Pykälässä säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla Ruokaviraston velvollisuudesta laatia vuosittain näytteenottosuunnitelma broiliteurastamoille umpisuolinäytteistä tehtävään kampylobakteerivalvontaan asetuksen liitteen 5 1 kohdan mukaisesti.

45 § Toimijan kampylobakteerinäytteenotto

Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 2 momentin nojalla elintarvikealan toimijan velvollisuudesta sisällyttää umpisuolinäytteenotto omavalvontaansa. Velvoite koskee ainoastaan sellaisia teurastamoja, joissa teurastetaan enemmän kuin 150 000 broileria vuodessa. Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 3 §:n 1 momentin sisältöä. Kampylobakteerinäytteet tulee ottaa asetuksen 44 §:n mukaisen näytteenottosuunnitelman ja liitteen 5 mukaisesti. Liitteen 5 1 kohdassa säädetään tutkittavien teurastuserien määrästä, 2 kohdassa säädetään näytteenotosta ja näytteiden käsittelystä ja 3 kohdassa säädetään näytteiden tutkimisesta.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 3 §:n 2 momentissa säädettiin siitä, että näytteet on toimitettava tutkittaviksi elintarvikelain (23/2006) 39 §:n 2 momentin mukaiseen laboratorioon eli joko hyväksytyyn omavalvontalaboratorioon, viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyyn laboratorioon tai kansalliseen vertailulaboratorioon. Asiasta ei säädetä tässä asetuksessa, sillä elintarvikelain 35 §:n 2 momentin omavalvontanäytteiden tutkimista koskevat säännökset ovat voimassa sellaisinaan, eikä säännöksiä ole tarpeen toistaa asetuksessa. Elintarvikelain 35 §:n mukaan näytteet tulee tutkia joko nimetyssä omavalvontalaboratoriossa, virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

Broilereiden niskanahkanäytteistä tehtävistä kampylobakteeritutkimuksista säädetään komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.9 kohdassa. Asetuksessa säädetään tästä niskanahkanäytteenotosta ainoastaan tutkimusten tiedonkeruun osalta.

46 § Kampylobakteerinäytteiden tutkiminen ja tutkimustuloksen varmistaminen

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 4 §:ä ja liitteen 1 1.3 kohdan tutkimusmenetelmää koskevaa säännöstä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla kampylobakteerinäytteiden tutkimusmenetelmästä sekä laboratorion velvollisuudesta toimittaa kannat ja näytteenottotiedot Ruokavirastoon. Kampylobakteerin osoittamisen vertailumenetelmä umpisuolinäytteille on EN ISO 10272-1 -menetelmän viimeisin versio. Näytteet voi tutkia joko vertailumenetelmällä tai asianmukaisesti validoidulla vaihtoehtoisella menetelmällä. Broilieren umpisuolinäytteistä eristetyt kampylobakteerikannat ja niihin liittyvät näytteenottotiedot tulee toimittaa Ruokavirastoon. Ruokaviraston tulee varmistaa kannat. Pykälässä säädetään myös Ruokaviraston velvollisuudesta tutkia mikrobilääkeresistenssin esiintymistä kannoissa.

47 § Ilmoittaminen positiivisesta kampylobakteeritutkimustuloksesta

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 5 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla Ruokaviraston velvollisuudesta ilmoittaa positiivisen kampylobakteeritutkimustuloksen varmistumisesta bakterikannan toimitaneelle laboratorioille, teurastamolle, teurastamossa toimivalle virkaeläinlääkärille, pitopaikasta vastaavalle toimijalle sekä pitopaikan sijaintialueen aluehallintovirastolle ja kunnaneläinlääkärille.

48 § Kampylobakteerin toteamisen aiheuttamat toimenpiteet pitopaikassa

Pykälän sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 6 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 1 ja 2 momentin nojalla broilereiden pitopaikasta vastaavan toimijan velvollisuuksista, jos pitopaikasta peräisin olevissa teurastuserissä on todettu toistuvasti kampylobakteeri umpisuolinäytteistä. Tällaisessa tilanteessa toimijan tulee arvioida pitopaikan tuotantohygieeniset olosuhteet ja tarvittaessa muuttaa työskentely- ja hygieniakäytäntöjään.

Pykälässä myös säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla viranomaisen toimenpiteistä tilanteessa, jossa pitopaikan teurastuserissä on todettu toistuvasti kampylobakteeri. Pykälän mukaan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee tarkastaa pitopaikassa tehdyt toimenpiteet ja antaa tarvittaessa neuvontaa havaittujen puutteiden poistamiseksi. Kunta voi järjestää tarkastuksen ja neuvonnan salmonellavalvontaohjelmaan liittyvän, asetuksen 20 §:n mukaisen tarkastuksen yhteydessä. Tällöin kunnan on delegoitava kunnaneläinlääkärille tarvittava elintarvikelain mukainen toimivalta.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 8 §:ssä säädetään kustannuksista. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 17 artiklan mukaan elintarvikealan toimija vastaa kaikissa elintarvikeketjun vaiheissa elintarvikelainsäädännön vaatimusten täyttämistä. Pitopaikassa mahdollisesti tehtävistä kampylobakteerin torjuntaan tähtäävistä toimenpiteistä aiheutuvista kustannuksista vastaa pitopaikasta vastaava toimija. Toimija vastaa eläinlaittilain 96 §:n nojalla myös tämän asetuksen 20 §:n 20 § mukaisen tarkastuksen kustannuksista. Asetuksessa ei ole kumotun asetuksen 10/EEO/2007 8 §:n säännöksiä vastaavia säännöksiä, jotka liittyvät kunnaneläinlääkärin eläinlaittilain nojalla tekemien suoritteiden maksullisuuteen.

49 § Kampylobakteerin toteamisen aiheuttamat toimenpiteet teurastamossa

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 7 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 1 ja 2 momentin nojalla teurastamosta vastaavan elintarvikealan toimijan velvollisuuksista tilanteessa, jossa samasta pitopaikasta peräisin olevasta, yhdestä tai useammasta teurastuserästä on todettu kampylobakteeri umpisuolinäytteistä kahdella peräkkäisellä teurastuskerralla. Tällaisesta pitopaikasta peräisin olevat teurastuserät on teurastettava päivän viimeisinä. Käytäntöä tulee jatkaa, kunnes pitopaikan teurastuserät on todettu umpisuolinäytteistä tehtävissä kampylobakteeritutkimuksissa negatiivisiksi kahdella peräkkäisellä teurastuskerralla.

50 § Laboratorion velvollisuus toimittaa kampylobakteeritutkimustietoja

Pykälän sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 9 §:n 1 momentin sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla laboratorion velvollisuudesta toimittaa Ruokavirastolle vähintään kuukausittain tiedot kampylobakteerin varalta tutkituista näytteistä ja tutkimustuloksista ja käytetystä tutkimusmenetelmästä. Tutkimusmenetelmän ilmoittaminen on tarpeen, sillä asetuksella mahdollistetaan myös muun kuin vertailumenetelmän käyttö. Tiedot tulee ilmoittaa sekä umpisuolinäytteiden että komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.9 kohdan mukaisten niskanahkanäytteiden osalta.

Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 36 artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on todennettava komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvun 2.1.9 kohdan kampylobakteereja koskevan prosessin hygieniavaatimuksen asianmukainen toimeenpano. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 36 artiklan mukaan todentaminen voidaan tehdä keräämällä tiedot elintarvikealan toimijoiden tekemistä tutkimuksista.

Vaikka kumotussa kansallisessa lainsäädännössä ei säädetty niskanahkanäytteiden tulosten ilmoittamisesta, laboratoriot ovat jo aiemmin ilmoittaneet myös näiden näytteiden tulokset Ruokaviraston komission täytäntönpäytäasetuksessa (EU) 2019/627 edellytettyä todentamista varten. Ilmoitusvelvollisuuden sisältyminen tähän asetukseen ei siis muuta aiempaa käytäntöä, mutta kampylobakteeritutkimuksia koskevien ilmoitusvelvollisuuksien sisältyminen samaan säädökseen selventää tilannetta.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10/EEO/2007 9 §:n 2 momentissa säädettiin Ruokaviraston velvollisuudesta toimittaa vuosittain tiedot kampylobakteeritutkimuksista ja niiden tuloksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY 9 artiklassa edellytetyyn raporttiin (niin kutsuttu zoonosiraportti). Asiasta ei ole enää tarpeen säätää asetustasolla, sillä elintarvikelain 24 §:n 2 momentin mukaan Suomen zoonosiraportin kokoaminen on Ruokaviraston tehtävä.

6 luku STEC-seuranta

Luvussa säädetään Suomen kansallisesta STEC-seurannasta. Suomessa on ollut kansallinen EHEC-seurantaohjelma, josta säädettiin kumotussa lainsäädännössä maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 24/EEO/2006. Seurantaohjelmassa teurasamat ottivat osana omavalvontaansa teurasnauoista ulostenäytteitä EHEC-tutkimuksiin Ruokaviraston laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Jos ulostenäytteestä saatiin positiivinen tulos, kunnaneläinlääkäri meni nautan alkuperätilalle ottamaan tuotantoympäristönäytteitä. Näytteitä ei kuitenkaan otettu, jos pitopaikassa oli tehty vastaava näytteenotto kolmen vuoden sisällä. Jos kunnaneläinlääkäri ottamista näytteistä todettiin EHEC-bakteeri, kunnaneläinlääkäri otti alkuperätilalla toiset näytteet 2–3 kuukauden sisällä ensimmäisestä näytteenotosta. Monilla tiloilla toteutettiin lisäksi riskinhallintaohjelmaa heti ensimmäisten positiivisten tuotantoympäristönäytteiden jälkeen. Lainsäädännössä ei edellytetty riskinhallintaohjelmaa. Riskinhallintaan on kuitenkin ollut elinkeinon ja viranomaisten yhdessä laatima ohje.

Märehtijät kantavat STEC-bakteereja oireettomasti suolistossaan. Kirjallisuuden mukaan lähes kaikki naudat kantavat ja erittävät STEC:ä jossain vaiheessa elämänsä. Eritys on yksittäisellä naudalla tyypillisesti lyhytaikaista ja jaksottaista. Monet eläinlajit, myös luonnonvaraiset eläimet, voivat kantaa STEC:ä ja STEC-solut säilyvät jopa yli vuoden luonnossa. Siksi nautojen STEC-infektioiden hallinta siten, että yritetään estää bakteerin pääsy eri isäntäeläimiin ja nautojen elinympäristöön ei ole mahdollista ja alkutuotantopaikkojen jako STEC-tiloihin ja ei-STEC-tiloihin on ongelmallista.

Asetus ei sisällä entisenkaltaista nautojen ulostenäytteistä tehtävää EHEC-seurantaa. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/99/EY kuitenkin edellytetään verosytotoksigeenisen *E. coli* -bakteerin seurantaa. EU-lainsäädännössä ei ole yhdenmukaisia säännöksiä bakteerin seurantaan. Asetuksen mukaan STEC-seuranta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY vaatimusten täyttämiseksi tehdään jatkossa teurastamoissa omavalvontana nautojen ruhoista. Lisäksi Ruokavirasto tutkii säännöllisesti STEC:n esiintyvyyttä teurasnautojen ulostenäytteistä.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 24/EEO/2006 6 §:ssä säädettiin toimenpiteistä silloin, kun nautojen pitopaikan epäilään olevan yhteydessä ihmisten EHEC-tartuntoihin. Pykälän säännökset rajautuivat nautoihin ja pykälän 2 momentissa oli säännökset näytteiden ottoon nautojen pitopaikasta. EHEC-tartunnan voi kuitenkin saada nautojen lisäksi myös muilta eläimiltä, esimerkiksi lampailta. Kumotussa lainsäädännössä ei ollut yksityiskohtaisia säännöksiä muista eläimistä kuin nauoista peräisin olevien ihmisten EHEC-tartuntojen selvittämiseen.

EHEC-bakteerin aiheuttama tartunta ihmisellä on nimetty tartuntatautilain (1227/2016) nojalla yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Tartuntatautilaissa edellytetään, että todettaessa EHEC-tartunta henkilöllä, joka on ollut kosketuksissa tuotantoeläimiin kotimaassa, kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin on ilmoitettava asiasta kunnan eläinlääkintäviranomaiselle. Elintarvikelain 48 §:n 3 momentissa puolestaan edellytetään, että epäiltäessä elintarviketuotantoon käytettävien eläinten pitopaikan olevan tartuntalähde ihmisessä todetulle zoonoosille, kunnan on toteutettava tarvittavat toimenpiteet asian selvittämiseksi tarvittaessa yhteistyössä tartuntatautilaissa säädettyjen viranomaisten kanssa. Kuntien olisi delegoitava elintarvikelain mukaista toimivaltaa tarvittaessa myös kunnaneläinlääkärille, jotta zoonoosien selvittämiseen liittyvät tarkastukset ja toimenpiteet saadaan tehtyä eläinten pitopaikoissa.

Eläinten STEC-tartunnat on eläintautilain nojalla nimetty muuksi ilmoitettavaksi eläintaudiksi. Eläintautilain 38 §:ssä on säännökset tilanteeseen, jossa muuta ilmoitettavaa eläintautia epäillään tai todetaan esiintyvän pitopaikassa, jossa ammattimaisesti harjoitetaan eläinten näytteille asettamista tai eläimiin liittyvää harrastustoimintaa. Tällöin aluehallintovirasto voi joko itse toteuttaa tai määrätä kunnaneläinlääkärin toteuttamaan pitopaikassa tutkimuksen tautitilanteen selvittämiseksi.

Elintarviketuotantoon käytettäviin eläimiin liittyvät ihmisten EHEC-epäilyt tulee selvittää elintarvikelain nojalla ja kotieläinpihoihin sekä harrastuspaikkoihin liittyvät ihmisten EHEC-epäilyt tulee selvittää eläintautilain nojalla. Velvoite koskee kaikkia eläinlajeja. Koska velvoite tartuntojen selvittämiseen tulee suoraan lakitasolta, asiasta ei ole tarpeen säätää asetuksessa. Ruokaviraston tulee ohjeistaa EHEC-epäilyjen selvitys ja siihen liittyvä näytteenotto pitopaikoissa.

51 § STEC-näytteenottosuunnitelma

Pykälässä säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla Ruokaviraston velvollisuudesta laatia vuosittain nautoja teurastaville teurastamoille näytteenottosuunnitelma STEC:n seuranta varten asetuksen liitteen 6 1 kohdan mukaisesti.

52 § Toimijan STEC-omavalvonta

Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 2 momentin nojalla nautateurastamon velvollisuudesta sisällyttää elintarvikelain 15 §:n mukaiseen omavalvontaan 51 §:ssä tarkoitetun näytteenottosuunnitelman ja liitteen 6 mukaiset STEC-tutkimukset. Näytteet on tutkittava elintarvikelain 35 §:n mukaisesti eli joko nimetyssä omavalvontalaboratoriossa, virallisessa laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 178/2002 mukaan elintarvikealan toimija vastaa tuottamiensa elintarvikkeiden turvallisuudesta. Komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 liitteen I 2 luvussa on teurastusprosessin hygieniavaatimuksina aerobisten mikrobien pesäkeluvun ja enterobakteerien määritykset muun muassa nautojen ruhoista. Hyvät tulokset indikaattoribakteeritutkimuksista eivät kuitenkaan osoita, ettei STEC:ä esiintyisi. STEC:n infektiivinen annos ihmiselle on hyvin matala (< 10 solua). STEC:ä esiintyy tyypillisesti hyvin pieninä pitoisuuksina, mistä johtuen STEC-tutkimus on kvalitatiivinen tutkimus. STEC-määritys ruhosta otetusta pintasivelynäytteestä toimii teurastushygieniaindikaattorina. STEC:n löytyminen ruhosta tarkoittaa, että ruhoon on päässyt teurastuksen aikana suolen sisältöä tai ulostetta. Löydöksen tulee johtaa korjaaviin toimenpiteisiin, joilla tähdätään parempaan teurastushygeniaan. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi huomion kiinnittäminen teurastamoon vastaanotettavien eläinten puhtauteen ja työskentelyhygieniaan teurastuksen aikana.

53 § STEC-näytteiden tutkiminen ja tutkimustuloksen varmistaminen

Pykälässä säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla STEC-näytteiden tutkimisessa käytettävästä menetelmästä sekä näytteiden lähettämisestä Ruokavirastoon. Näytteet on tutkittava STEC:n varalta käyttäen ISO/TS 13136 -menetelmän viimeisintä versiota. Asetuksen 2 §:n 23 kohdan mukaan STEC:llä tarkoitetaan sellaista *E. coli* -bakteeria, jolla on shigatoksiinin (Stx1 tai Stx2) muodostamiseen tarvittava geeni. Bakteerilla voi olla yksi tai useampia shigatoksiinin muodostamiseen tarvittavia geenejä. Menetelmää ISO/TS 13136 käytetään STEC:n toteamiseen eli tehdään virulenssigeeneihin *stx1* ja *stx2* kohdistettu PCR. Ruhoista otettujen pintasivelynäytteiden rikastusliemistä ei ole tarkoitus tutkia serotyyppeihin liittyviä geenejä PCR:llä, sillä asetuksen STEC:n määrittely kattaa ainoastaan *stx*-geenit. Menetelmään ISO/TS 13136 vielä tällä hetkellä sisältyvää serotyyppeihin liittyvää PCR-seulontaa ei siis tehdä. Serotyyppeihin liittyvien geenien alustava detektio PCR:llä on jäämässä pois menetelmästä. Vaihtoehtoisten menetelmien käyttö STEC-tutkimuksissa on sallittua komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 5 artiklan ehtojen mukaisesti.

Näytteet tutkineen laboratorion on viipymättä toimitettava alustavasti positiiviset STEC-näytteet Ruokaviraston vertailulaboratorioon, jonka on varmistettava sille toimitetut näytteet. Käytännössä laboratorion on toimitettava Ruokavirastoon sellaiset rikastusliemet, jotka ovat antaneet menetelmän ISO/TS 13136 tai sille vaihtoehtoisen menetelmän mukaisesti PCR-menetelmällä positiivisen signaalin *stx*-geenin tai -geenien suhteen. STEC-tutkimus on monivaiheinen. Negatiivinen tulos varmistuu jo ensimmäisessä PCR:ssä, mutta positiivinen tulos vasta Ruokaviraston tekemässä varmistuksessa. Ruokavirastolla on ohjeistus laboratorioille näytteiden toimittamisesta.

Elintarvikelain 36 §:n 3 momentin mukaan laboratorion on viivytyksettä ilmoitettava toimeksiantajalleen vaaraan viittaavista tutkimustuloksista. Ruokaviraston vertailulaboratorion on ilmoitettava STEC-löydöksen varmistumisesta viivytyksettä näytteen toimittaneelle laboratoriolle.

54 § STEC:n esiintyvyyden seuranta teurasnaudoista

Pykälässä säädetään eläintautilain 23 §:n 6 momentin nojalla STEC-seurannan toteuttamisesta. Ruokaviraston tulee tehdä vähintään joka viides vuosi STEC:n seurantatutkimus teurasnautojen ulostenäytteistä. Teurastamotoimijan tulee ottaa seurantaan tarvittavat ulostenäytteet ja toimittaa näytteet tutkittaviksi Ruokavirastoon. Ruokavirasto ohjeistaa näytteiden ottamisen ja toimittamisen sekä tutkii näytteet. Näytteiden tutkimuskustannuksista vastaa Ruokavirasto.

Seurantatutkimuksen tarkoitus on ainoastaan seurata STEC:n esiintyvyyttä suomalaisissa teurasnaudoissa. Tutkimustulokset jäävät vain Ruokaviraston tietoon. Positiivinen tutkimustulos ei johda toimenpiteisiin alkutuotantopaikalla.

55 § Laboratorion velvollisuus toimittaa STEC-tutkimustietoja

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 24/EEO/2006 8 §:n mukaan teurastamon tai pienteurastamon valvonnasta vastaavan eläinlääkärin oli toimitettava kuukausittain laitoskohtainen yhteenveto EHEC-näytteiden tiedoista, tutkimusmäärästä ja tuloksista aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon. Tällä asetuksella yhdenmukaistetaan STEC-tutkimusten tiedonkeruu muiden zoonositutkimusten tiedonkeruun kanssa. Pykälässä säädetään elintarvikelain 37 §:n 2 momentin nojalla, että laboratorion on toimitettava Ruokavirastoon vähintään kuukausittain teurastamokohtainen yhteenveto STEC:n varalta tutkituista ruhojen pintasivelynäytteistä ja niiden tutkimustuloksista. Ruokavirastoon tulee ilmoittaa tutkittujen näytteiden kokonaislukumäärä, käytetty tutkimusmenetelmä, alustavasti positiivisten näytteiden lukumäärä ja varmistettujen positiivisten näytteiden lukumäärä. Ilmoitukset tehdään Ruokaviraston tietojärjestelmään.

Kumotun asetuksen 8 §:ssä säädettiin lisäksi Ruokaviraston velvollisuudesta toimittaa vuosittain tiedot EHEC-tutkimuksista ja niiden tuloksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/99/EY 9 artiklassa edellytettyyn raporttiin (niin kutsuttu zoonosiraportti). Asiasta ei ole enää tarpeen säätää asetustasolla, sillä elintarvikelain 24 §:n 2 momentin mukaan Suomen zoonosiraportin kokoaminen on Ruokaviraston tehtävä.

7 luku Kansalliset TSE-säännökset, joilla täydennetään Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 999/2001

Asetuksella annetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 999/2001 täydentäviä kansallisia säännöksiä.

56 § Ruhon hylkääminen

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen III A luvun I kohdan 6.5 alakohdan mukaan tapauksessa, jossa teuraseläimelle tehdyn pikatestin tulos on positiivinen tai epäselvä, kyseisen eläimen ruhon ja kaikkien ruhonosien lisäksi tulee hävittää vähintään yhden välittömästi sitä ennen teurastetun eläimen ruho ja ruhon osat sekä vähintään kahden välittömästi sen jälkeen teurastetun eläimen ruhot ja ruhon osat. Mainitun asetuksen liitteen III A luvun I kohdan 6.5 alakohta kuitenkin mahdollistaa sen, että jäsenvaltio voi päättää, että kyseisen eläimen ruhoa edeltävät ja seuraavat ruhot kaikkine ruhon osineen hävitetään ainoastaan sellaisessa tapauksessa, jossa pikatestin tulos vahvistetaan positiiviseksi tai epäselväksi saman asetuksen liitteen X C luvun 3.1 kohdan b alakohdan mukaisissa varmennustutkimuksissa.

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 4 §:n 1 ja 2 momentin sisältöä. Pykälän 1 momentissa säädetään elintarvikelain 22 §:n 1 momentin nojalla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 mahdollistamasta kansallisesta säännöksestä. Kun eläin saa positiivisen tai epävarman tuloksen pikatestistä, mutta varmennustutkimuksessa tulos varmistuu negatiiviseksi, *post mortem* -tarkastuksessa hylätään ainoastaan kyseisen eläimen ruho sivutuotteineen ja hävitetään kaikki ruhon osat, myös vuota.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 6 artiklassa ja III liitteen A luvussa säädetään TSE-tautien seurantajärjestämisestä. Pykälän 2 momentissa säädetään toiminnasta tilanteessa, jossa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 säännöksiä ei ole noudatettu ja TSE:n varalta tutkittavaksi määrättyä eläintä ei ole jostakin syystä tutkittu. Tällöin kyseisen eläimen ruho ja kaikki ruhon osat vuota mukaan lukien on hylättävä *post mortem* -tarkastuksessa ja hävitettävä muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysnäköistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus), jäljempänä *Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1069/2009*, 12 artiklan a tai b alakohdan mukaisesti.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 4 §:n 3 momentin mukaan tilanteessa, jossa TSE-taudin varalta tutkittavaksi määrättyä eläintä ei ole tutkittu pikatestillä, läänineläinlääkäri on selvitettävä syy näytteenoton tai tutkimuksen laiminlyöntiin. Tarvittaessa läänineläinlääkäri on huolehdittava, että toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi ryhdytään. Tässä asetuksessa ei ole enää vastaavaa säännöstä. Virallisesta valvonnasta ja muista virallisista toimista, jotka suoritetaan elintarvike- ja rehulainsäädännön ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia, kasvien terveyttä ja kasvinsuojelun alueille koskevien sääntöjen soveltamisen varmistamiseksi, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 999/2001, (EY) N:o 396/2005, (EY) N:o 1069/2009, (EY) N:o 1107/2009, (EU) N:o 1151/2012, (EU) N:o 652/2014, (EU) 2016/429 ja (EU) 2016/2031, neuvoston asetusten (EY)

N:o 1/2005 ja (EY) N:o 1099/2009 ja neuvoston direktiivien 98/58/EY, 1999/74/EY, 2007/43/EY, 2008/119/EY ja 2008/120/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 854/2004 ja (EY) N:o 882/2004, neuvoston direktiivien 89/608/ETY, 89/662/ETY, 90/425/ETY, 91/496/ETY, 96/23/EY, 96/93/EY ja 97/78/EY ja neuvoston päätöksen 92/438/ETY kumoamisesta (virallista valvontaa koskeva asetusta) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 18 artiklan 3 kohdan ja komission täytäntöönpanoasetuksen (EU) 2019/627 37 artiklan mukaan TSE-näytteenotto ja näytteiden lähettäminen ovat teurastamossa toimivan virkaeläinlääkärin vastuulla. Jos TSE-näytteenotto tai -tutkimus on jäänyt tekemättä, Ruokaviraston tulee selvittää syy näytteenoton tai tutkimuksen laiminlyöntiin. Ruokavirasto vastaa henkilökuntansa valvonnasta ja ohjauksesta, eikä asiasta enää säädetä asetustasolla.

57 § Ruohojen terveysmerkintä ennen pikatestin tulosta

Pykälän sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 5 §:n sisältöä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen III A luvun I kohdan 6.1 alakohdan mukaan ruuhon ei saa laittaa terveysmerkkiä ennen kuin pikatestistä on saatu negatiivinen tulos. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen III A luvun I kohdan 6.2 alakohdan mukaan jäsenvaltio voi kuitenkin poiketa 6.1 alakohdan säännöksistä, jos teurastamossa on käytössä virallinen järjestelmä, jolla varmistetaan, että mitkään tutkittavien eläinten ruohojen osat, joissa on terveysmerkintä, eivät lähde teurastamosta, ennen kuin pikatestistä on saatu negatiivinen tulos. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 1 momentin nojalla tästä kansallisesta säännöksestä. Teurastamon tulee sisällyttää elintarvikelain 15 §:n mukaiseen omaavalvontaan menettelyt, joilla taataan se, että ruhot ja ruhon osat ovat valvonnassa testituloksen valmistumiseen asti.

58 § Erikseen määritellyn riskiaineksen poistaminen leikkaamossa

Pykälän sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 6, 7 ja 8 §:n sisältöä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 4.1 kohdan mukaan erikseen määritellyt riskiainekset on poistettava teurastamossa tai Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 mukaisessa hyväksytyssä laitoksessa. Nautaeläimen selkäranka voidaan poistaa myös leikkaamossa. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 4.3 kohdan mukaan jäsenvaltio voi kuitenkin sallia lampaiden ja vuohien selkäytimen poistamisen leikkaamoissa, joille on myönnetty sitä varten erillinen lupa, sekä nautaeläinten päänlihan irrottamisen leikkaamoissa, joille on myönnetty tätä varten erillinen lupa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 9 kohdan mukaisesti. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 1 momentin nojalla näistä kansallisista säännöksistä.

Pykälän 1 momentilla sallitaan yli 12 kuukauden ikäisten lampaiden ja vuohien selkäytimen poisto leikkaamossa ja yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten päänlihan irrottaminen leikkaamossa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 9 kohdan mukaisesti.

Pykälän 2 momentin mukaan leikkaamon tulee hakea ja saada toimivaltaiselta elintarvikevalvontaviranomaiselta hyväksyntä 1 momentin mukaiseen toimintaan ennen toiminnan aloittamista. Hakemukseen on liitettävä selvitys siitä, kuinka toiminta huomioidaan elintarvikelain 15 §:n mukaisessa omaavalvonnassa.

Pykälän 3 momentissa säädetään elintarvikelain 49 §:n 1 momentin nojalla kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen velvollisuudesta viipymättä ilmoittaa Ruokavirastolle leikkaamosta, jolle on annettu hyväksyntä erikseen määritellyn riskiaineksen erottamiseen.

Kumotun asetuksen 8 §:n 2 momentissa oli omavalvontaa koskevia yksityiskohtaisia säännöksiä. Näitä yksityiskohtaisia omavalvontavaatimuksia ei enää anneta asetustasolla. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004 5 artikla velvoittaa toimijat asianmukaiseen omavalvontaan. Omavalvonnassa on yhä kuvattava, miten Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 säännöksiä noudatetaan. Omavalvonnassa tulisi myös kuvata, mitä TSE-riskiainesta elintarvikehuoneistossa on tarkoitus käsitellä ja arvioida TSE-riskiaineen vuotuinen määrä. Lisäksi olisi kuvattava, miten TSE-riskiaineen erottaminen, säilytys, värjäys sekä lähettäminen jatkokäsittelyä varten tehdään. Vaikka yksityiskohtaisia säännöksiä omavalvonnalle ei enää anneta asetustasolla, asianmukainen omavalvonta on yhä ehto sille, että toimivaltainen elintarvikevalvontaviranomainen voi myöntää hyväksynnän toiminnalle.

59 § Toimenpiteet teurastamossa

Pykälän sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 9 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 2 momentin nojalla teurastamoilta vaadittavista toimenpiteistä.

Pykälän 1 momentin mukaan yli 12 kuukauden ikäisten lampaiden ja vuohien ruhot, jotka sisältävät selkäydintä, on merkittävä teurastamossa jokaisen terveystarkastuksen läheisyyteen tehtävällä TSE-merkinnällä ennen niiden lähettämistä 58 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaiseen leikkaamoon.

Pykälän 2 momentin mukaan nautaeläimen pää on merkittävä otsaan laitettavalla TSE-merkinnällä ennen sen lähettämistä 58 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen leikkaamoon.

Pykälän 3 momentin mukaan teurastamon on ilmoitettava muulle kuin teurastamon yhteydessä sijaitsevalle leikkaamolle etukäteen todisteellisesti lähetyksestä, jossa on erikseen määriteltäviä riskiainesta sisältäviä päitä, ruhoja tai ruhonosia. Ilmoituksen tulee olla perillä leikkaamossa ennen lähetysten saapumista. Teurastamon on varmistettava ennen lähettämistä, että leikkaamalla on 58 §:n 2 momentin mukainen hyväksyntä.

Kumotussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 7/EEO/2009 ei edellytetty ilmoittamista, jos lähetys sisälsi erikseen määritellyksi riskiainekseksi luokiteltavaa nautaeläimen selkärankaa. Tässä asetuksessa ilmoitusvelvollisuus on laajennettu koskemaan myös sitä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 2 kohdan mukaan sellaisista jäsenvaltioista, joiden BSE (naudan spongiforminen enkefalopatia) -riski on mitättömän alhainen, peräisin olevien nautaeläinten selkärankaa ei luokitella erikseen määritellyksi riskiainekseksi. Täten suomalaista alkuperää olevien nautaeläinten selkärankaa ei luokitella erikseen määritellyksi riskiainekseksi. Erikseen määritellyksi riskiainekseksi luokiteltavaa nautaeläimen selkärankaa sisältävien ruhojen ja ruhonosien leikkaaminen on Suomessa harvinaista. Sen vuoksi ilmoitusvelvollisuus tilanteessa, jossa leikkaamoon lähetettävä selkäranka on erikseen määriteltäviä riskiainesta, on tarpeen.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 9 §:n 2 momentissa säädettiin erikseen määritellyksi riskiainekseksi luokiteltavan selkäytimen poistosta halkaisuvirheellisten nautaeläinten ruhoista leikkaamossa. Leikkaamon tuli olla tarkoitukseen erikseen hyväksytty. Tämä asetus ei sisällä vastaavaa säännöstä. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 4 kohdan mukaan nautaeläimen selkäydin tulee poistaa teurastamossa. Asiasta ei ole mahdollista antaa kansallista poikkeusta. Käytännössä edelleen on kuitenkin mahdollista, että nautaeläimen halkaisu epäonnistuu teurastamossa siten, ettei selkäydintä saada poistettua teurastamossa. Kyseessä on poikkeustilanne, johon tulee hakea käytännön ratkaisu yhteistyössä teurastamoa valvovan toimivaltaisen elintarvikevalvontaviranomaisen eli Ruokaviraston kanssa.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 9 §:n 5 momentissa säädettiin, että erikseen määritelty riskiaines on värjättävä teurastamossa Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti ennen aineksen lähettämistä jatkokäsittelylaitokseen. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 999/2001 liitteen V 3 kohdassa säädetään erikseen määritellyn riskiaineksen värjämisestä ja merkitsemisestä. Asiasta ei ole enää tarpeen säätää kansallisesti. Ruokavirasto voi yhä ohjeistaa värjäyksen toteuttamisesta.

60 § Teurastamon ja leikkaamon omavalvonnan kirjaukset

Pykälän sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 10 ja 11 §:n sisältöä. Pykälässä säädetään elintarvikelain 22 §:n 2 momentin nojalla teurastamoa ja leikkaamoa koskevista omavalvonnan kirjaamisvaatimuksista.

Pykälän 1 momentissa säädetään teurastamoa koskevista kirjaamisvaatimuksista silloin, kun se lähettää erikseen määriteltyä riskiainesta 58 §:n 1 momentin mukaiseen leikkaamoon. Omavalvonnassa on kirjattava lähetyspäivämäärä, vastaanottajan nimi ja yhteystiedot sekä lähetettyjen päiden, ruhojen ja ruhonosien määrä eläinlajeittain.

Pykälän 2 momentissa säädetään leikkaamoa koskevista kirjaamisvaatimuksista silloin, kun ne harjoittavat 58 §:n 1 momentin mukaista toimintaa. Omavalvonnassa on kirjattava vastaanotettujen päiden, ruhojen ja ruhonosien määrä eläinlajeittain, vastaanottopäivämäärä sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 10 §:n 2 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa oli teurastamoille ja leikkaamoille kirjanpitosäännökset erikseen määritellyn riskiaineksen lähetyksistä sivutuoteasetuksen mukaiseen käsittelylaitokseen. Nämä vaatimukset tulevat katetuiksi muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveys säännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009 täytäntöönpanosta sekä neuvoston direktiivin 97/78/EY täytäntöönpanosta tietyjen näytteiden ja tuotteiden osalta, jotka vapautetaan kyseisen direktiivin mukaisista eläinlääkärintarkastuksista rajatarkastusasemilla annetun komission asetuksen (EU) N:o 142/2011 liitteen VIII III luvulla, eikä vaatimuksia enää toisteta kansallisessa asetuksessa.

Kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 7/EEO/2009 10 §:n 2 momentissa ja 11 §:n 2 momentissa oli lisäksi teurastamolle ja leikkaamolle vaatimus säilyttää sivutuoteasetuksen mukaisesta käsittelylaitoksesta saatu vastaanottoilmoitus erikseen määritellyn riskiaineksen vastaanottamisesta. Tässä asetuksessa ei ole vastaavaa säännöstä. Käytännössä käsittelylaitos punnitsee vastaanottamansa erikseen määritellyn riskiaineksen ja laskuttaa lähettävää elintarvikehuoneistoa tämän perusteella. Erillisiä vastaanottoilmoituksia ei oltu todellisuudessa enää lähetetty ja vaatimus poistettiin tarpeettomana.

8 luku Erinäiset säännökset

61 § Voimaantulo

Asetus tuli voimaan 21 päivänä huhtikuuta 2021. Asetuksella kumottiin maa- ja metsätalousministeriön asetus nautaeläinten ja sikojen salmonellavalvonnasta (1030/2013), maa- ja metsätalousministeriön asetus kanojen ja kalkkunoiden salmonellavalvonnasta (1037/2013), maa- ja metsätalousministeriön asetus salmonellavalvonnasta liha-alan laitoksissa (134/2012), maa- ja metsätalousminis-

teriön asetus broilereiden kamylobakteerivalvonnasta (10/EEO/2007), maa- ja metsätalousministeriön asetus nautojen EHEC-tutkimuksista teurastamossa ja pitopaikassa (24/EEO/2006) sekä maa- ja metsätalousministeriön asetus teurastamoita ja leikkaamoita koskevista TSE-tauteihin liittyvistä toimenpiteistä (7/EEO/2009).

Liite 1 Pitopaikoissa otettujen salmonellanäytteiden toimittaminen laboratorioon

Liitteessä säädetään nautojen, sikojen, kanojen ja kalkkunoiden pitopaikoista otettujen salmonellanäytteiden toimittamisesta laboratorioon. Liitteen sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 liitteen 1 ja kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 liitteen 1 sisältöä. Lisäyksenä kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 liitteen 1 2 kohdan säännöksiin, kanojen tai kalkkunoiden pitopaikasta otettujen näytteiden mukana toimitettavissa tiedoissa on huomioitu myös hautomot. Laboratorioon tulee toimittaa hautomosta otettujen näytteiden mukana tieto siitä, onko kyseessä munintakanojen, broilereiden vai kalkkunoiden hautomo sekä tieto näytteenottokohdista.

Liite 2 Salmonellanäytteenotto nautojen ja sikojen pitopaikoissa

Liitteessä säädetään salmonellanäytteenotosta nautojen ja sikojen pitopaikoissa. Liitteen sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1030/2013 liitteen 2 sisältöä sekä salmonellatutkimusten osalta maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1029/2013 liitteen II 6 kohdan 6.3 alakohdan sisältöä ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1026/2013 liitteen II 5 kohdan 5.8 alakohdan sisältöä.

Liitteen 1 kohdassa (Yleiset näytteenoton vaatimukset) mahdollistetaan yksilökohtaisten ulostenäytteiden otto myös muista kuin yksittäiskarsinoissa tai -parsissa pidettävistä eläimistä. Kun esimerkiksi pihattonavetassa on tiedossa, minkä eläinten rektaalaisesti otetut yksilökohtaiset näytteet on yhdistetty tutkimusta varten yhteisnäytteeksi, toimija voi positiivisen tuloksen tullessa helpommin selvittää positiiviset eläimet saneerauksen suunnittelua varten. Tämä säästää sekä työtä että kustannuksia.

Liite 3 Salmonellanäytteenotto kanojen ja kalkkunoiden pitopaikoissa

Liitteessä säädetään salmonellanäytteenotosta kanojen ja kalkkunoiden pitopaikoissa. Liitteen sisältö vastaa kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 1037/2013 liitteen 2 sisältöä.

Liite 4 Salmonellanäytteenotto liha-alan hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa

Liitteessä säädetään salmonellanäytteenotosta liha-alan hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa. Liitteen sisältö vastaa osittain kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (134/2012) liitteiden 1 ja 2 sisältöä, mutta näytemääriin on tehty muutoksia. Teurastamoissa otettavat imusolmukenäytteet kuvastavat salmonellan esiintyvyyttä teuraseläimissä. Teurastamoissa otettavat ruhojen pintasivelynäytteet ja leikkaamoissa otettavat lihamurskanäytteet kuvastavat salmonellan esiintyvyyttä lihassa.

Asetuksessa lihasioista, emakoista ja naudoista otettavien imusolmukenäytteiden eläinryhmäkohtainen vuosittain vähimmäiskokonaismäärä lasketaan 3000 näytteestä 2100 näytteeseen. Näistä 2100 näytteestä 780 näytettä otetaan satunnaisesti ja 1320 kohdennetusti. Suomen salmonellavalvontaohjelman tavoite on, että salmonellan esiintyvyys ohjelman piirissä olevissa eläimissä on alle 1 %. Noin 780 satunnaisesti otetulla imusolmukenäytteellä pystytään osoittamaan salmonellan alle 1 %:n esiintyvyys eläimissä 95 %:n varmuudella silloin, kun enintään 0,3 % näytteistä on positiivisia.

Asetuksen mukaan 780 satunnaisesti otetun imusolmukenäytteen lisäksi jokaisesta eläinryhmästä otetaan vuosittain lisäksi vähintään 1320 imusolmukenäytettä valikoivalla otannalla. Näytteenoton kohdennusperusteita ovat salmonellan esiintyvyyden suurempi todennäköisyys ja mahdollisen salmonellatartunnan aiheuttamat vaikutukset. Kokonaan satunnaistetulla näytteenotolla on voinut käydä siten, että joidenkin suurien teuraseläimiä tuottavien pitopaikkojen eläimiin ei ole osunut näytteenottoa lainkaan. Suuren pitopaikan salmonellatartunnasta voi aiheutua merkittäviä ongelmia, minkä vuoksi pitopaikan koko on yksi kohdennusperuste. Kohdennusperusteena on myös pitopaikan toimintatavat. Salmonellatartunta on todennäköisempi sellaisilla pitopaikoilla, joilla on runsaasti kontakteja toisiin pitopaikkoihin. Kohdennusperusteena voi myös olla pitopaikassa aiemmin todettu salmonellatartunta. Kohdennetun näytteenoton salliminen satunnaistetun näytteenoton rinnalla antaa teurastamoille mahdollisuuden huomioida edellä mainitut seikat näytteenotossa.

Asetuksessa eläinryhmäkohtainen ruhojen pintasivelynäytteiden määrä lasketaan 3000 näytteestä 2100 näytteeseen. Asetuksen mukaisella 2100 satunnaisesti otetulla pintasivelynäytteellä voidaan osoittaa salmonellan alle 0,5 %:n esiintyvyys 95 %:n varmuudella silloin, kun enintään 0,2 % näytteistä on positiivisia. Salmonellan esiintyvyys lihassa on ollut hyvin matala pitkään. Suomen salmonellavalvontaohjelman uusi tavoite lihan osalta on pitää salmonellan esiintyvyys alle 0,5 %:ssa.

Asetuksella myös yhdistetään lihasiat ja emakot ruhojen pintasivelynäytteissä yhdeksi ryhmäksi ja naudat säilyvät omana ryhmänään. Lihasia- ja emakkoryhmät yhdistetään, koska salmonellavalvonnan tulosten perusteella ei ole perusteita ottaa sianlihasta kaksinkertaista näytemäärää naudanlihaan verrattuna. Koska emakoiden teurastusmäärä on vain pieni osuus sikojen kokonaisteurastusmäärästä, emakoiden ruhot osuvat jatkossa vain harvoin näytteenottoon. Tämä muuttaa lihan salmonellavalvontaa riskiperusteisempaan suuntaan, sillä emakoiden lihan kulutus on vain murto-osa lihasikojen lihan kulutuksesta.

Ruokavirasto laatii vuosittain teurastusmääriin perustuen teurastamokohtaisen näytteenottosuunnitelman. Suunnitelmassa ilmoitetaan imusolmuke- ja ruhojen pintasivelynäytteiden lukumäärät eläinryhmittäin sekä imusolmukenäytteiden osalta satunnaistetusti ja kohdennetusti otettavien näytteiden lukumäärät.

Teurastamoissa, joissa teurastetaan korkeintaan 1000 eläinyksikköä vuodessa, otetaan kaksi imusolmukenäytettä ja kaksi ruhon pintasivelynäytettä vuosittain kustakin eläinryhmästä. Eläinyksiköihin sovelletaan eläinten suojelusta lopetuksen yhteydessä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1099/2009 17 artiklan 6 kohdan muuntokertoimia. Muuntokertoimet ovat täysikasvaisille naudoille 1,00 eläinyksikköä, muille naudoille 0,50 eläinyksikköä, sioille (elopaino yli 100 kg) 0,20 eläinyksikköä ja muille sioille 0,15 eläinyksikköä.

Kumotusta asetuksesta poiketen liitteessä ei toisteta säännöksiä sellaiseen näytteenottoon, joka tehdään suoraan komission asetuksen (EY) N:o 2073/2005 vaatimusten mukaisesti. Kumotussa asetuksessa näitä olivat liitteen 1 luvun 4 mukainen näytteenotto broilerin, kalkkunan ja kanan lihaa käsittelevässä leikkaamossa sekä luvun 5 mukainen näytteenotto jauhelihaa ja raakalihavalmisteita valmistavassa laitoksessa.

Asetuksen liite sisältää kumotusta asetuksesta poiketen tiedonkeruun myös lampaiden, vuohien ja hevosten ruhoista otetuista, salmonellan varalta tutkituista pintasivelynäytteistä.

Lisäksi kumotusta asetuksesta poiketen jatkossa kerätään tieto salmonellanäytteiden tutkimisessa käytetystä tutkimusmenetelmästä, sillä tämän asetuksen mukaan myös vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttö on sallittua.

Liite 5 Kampylobakteerinäytteenotto teurastamoissa ja näytteiden tutkiminen

Liitteessä säädetään broilereiden kampylobakteerivalvontaan liittyvästä näytteenotosta ja näytteiden tutkimisesta. Velvoitteet koskevat sellaisia teurastamoja, joissa teurastetaan enemmän kuin 150 000 broileria vuodessa. Liitteen sisältö vastaa suurelta osin kumotun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (10/EEO/2007) liitteen 1 sisältöä, mutta tutkimusmenetelmää koskevat vaatimukset on siirretty liitteestä pykälään (46 §).

Liite 6 STEC-tutkimukset ruhoista

Liitteessä säädetään nautojen ruhojen pintasivelynäytteistä tehtävän STEC-seurannan näytemäärästä, näytteenotosta sekä näytteiden käsittelystä ja tutkimisesta. Seurantavelvoite koskee kaikkia nautateurastamoita, joissa teurastetaan vähintään 100 nautaa vuodessa. Näytteiden tutkimisessa käytettävistä menetelmistä säädetään asetuksen 53 §:ssä. Näytteiden käsittely ja tutkiminen STEC-bakteerien varalta tehdään käytettävän tutkimusmenetelmän mukaisesti, mutta liitteessä säädetään ajasta, jonka kuluessa näytteiden tutkiminen tulee aloittaa. Menetelmän ISO/TS 13136 mukaan näytteiden tutkiminen tulee aloittaa 24 tunnin kuluessa näytteenotosta. Liitteessä kuitenkin säädetään 48 tunnin aikarajasta näytteiden tutkimisen aloittamiselle. Kyseinen raja ei perustu tutkittuun tietoon, vaan kyseessä on logistisista syistä annettu helpotus. Asetuksen mukaisella STEC-seurannalla korvataan aiemman lainsäädännön mukainen EHEC-seuranta, joten liitteen säännökset ovat uusia.